

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Факультет економіки, управління та інженерії
Кафедра фінансів**

ГРОШІ ТА КРЕДИТ

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

**для здобувачів
денної та заочної форми навчання**

**спеціальностей 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування»,
073 «Менеджмент» та 075 «Маркетинг»**

ОС «Бакалавр»

**Мукачево
2023**

УДК 336.74.067(072)(076.5)

*Розглянуто та рекомендовано до друку науково-методичною радою Мукачівського державного університету
протокол № 6 від 26 січня 2023 р.*

*Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри економіки та фінансів
протокол № 7 від 26 грудня 2022 р.*

Укладач

Гладинець Н.Ю.- к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансів МДУ

Рецензент

Товт Т.Й.- к.е.н., доцент кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму

Г 89

Гроші та кредит: методичні рекомендації до проведення практичних занять для здобувачів денної і заочної форми навчання спеціальностей 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 073 «Менеджмент» та 075 «Маркетинг» ОС «Бакалавр» / Укладач Гладинець Н.Ю. - Мукачево: МДУ, 2023. - 50 с. (1,99 д.арк).

У методичних рекомендаціях структуровано зміст практичних занять з дисципліни «Гроші та кредит» у відповідності до затвердженої програми, ознайомлення з якими дозволить здобувачам ефективно готуватись до практичних занять при вивченні курсу, наведено типові задачі з дисципліни, методичні рекомендації та приклади розв'язку типових задач, тестові завдання, перелік питань, що виносяться на підсумковий контроль з дисципліни «Гроші та кредит», список рекомендованих джерел. Для студентів спеціальностей 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 073 «Менеджмент» та 075 «Маркетинг» ОС «Бакалавр».

ЗМІСТ

Передмова	4
Програма навчальної дисципліни «Гроші та кредит»	5
Зміст практичних занять з дисципліни «Гроші та кредит»	10
Типові задачі з дисципліни «Гроші та кредит»	17
Методичні рекомендації та приклади розв'язку типових задач	27
Тестові завдання	33
Теми рефератів з дисципліни «Гроші та кредит»	46
Перелік питань, що виносяться на підсумковий контроль	48
Список рекомендованих джерел	49

ПЕРЕДМОВА

Наукове розуміння проблем грошей, грошового обігу, кредитних відносин, банківської справи є необхідними компонентами становлення професійних економічних знань студентів.

Метою даного курсу є формування системи базових знань з теорії грошей та кредиту, засвоєння закономірностей функціонування грошового ринку як теоретичної основи державної монетарної політики й розвитку банківської справи.

Головне завдання – вивчення сутності, функцій, концепції та ролі грошей і кредиту в ринковій економіці, закономірностей та специфіки функціонування грошового ринку як теоретико-методологічної бази державної монетарної політики, структури та практичних засад функціонування грошової системи, основ побудови банківської системи та операцій банків; закономірностей розвитку і функціонування валютного ринку.

Предметом вивчення є грошові та кредитні відносини ринкової економіки.

Вимоги до знань здобувачів полягають в отриманні загальнотеоретичної підготовки для оволодіння практикою використання грошово-кредитних інструментів, а також уміння оцінювати і аналізувати грошово-кредитну політику, що проводиться в країні.

В результаті вивчення курсу здобувачі повинні знати:

- охарактеризувати сутність грошей, їх функції та роль;
- кількісну і якісну характеристику грошового обігу і грошової маси;
- механізм розвитку інфляції та шляхи її подолання;
- особливості функціонування грошового ринку та його інфраструктуру;
- необхідність, суть кредиту, його функції, формування позичкового проценту;
- структуру кредитної системи та операції комерційних банків;
- особливості міжнародних валютних та кредитно-розрахункових відносин.

В результаті вивчення курсу здобувачі повинні вміти:

- визначати грошову масу в обігу, використовуючи агрегатний метод НБУ та здійснювати аналіз показників грошової маси;
- розраховувати швидкість обігу грошей, величину грошового мультиплікатора та кількість грошей, необхідних для грошового обігу;
- застосовувати простий та складний методи нарахування банківських відсотків;
- давати економічну характеристику грошово-кредитних показників та процесів, пов'язаних із грошовою системою та кредитними відносинами.

Вивчаючи конкретну тему, необхідно ознайомитись з питаннями, ключовими термінами, переглянути основну та додаткову навчальну літературу, а також періодичні статті з питань фінансів, економіки, банківської справи, економічного аналізу.

З питань, які виникають під час вивчення тієї чи іншої теми, здобувачам пропонується звертатись до викладача на кафедрі економіки та фінансів за консультаціями.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ГРОШІ ТА КРЕДИТ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ГРОШОВИХ ВІДНОСИН

Тема 1. СУТНІСТЬ І ФУНКЦІЇ ГРОШЕЙ.

Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей. Поява грошей як об'єктивний наслідок розвитку товарного виробництва та обміну. Роль держави у творенні грошей. Гроші як загальний еквівалент і абсолютно ліквідний актив. Гроші як форма вияву суспільних відносин. Специфіка вияву грошей у різних економічних системах. Гроші як особливий товар, мінова й споживча вартість грошей. Гроші як гроші й гроші як капітал. Зв'язок грошей з іншими економічними категоріями.

Натурально-речові форми грошей, причини та механізм їх еволюції від звичайних товарів першої необхідності до благородних металів. Причини й механізм демонетизації золота. Еволюція кредитних грошей від урядових (казначейських) зобов'язань до зобов'язань центрального банку. Різновиди сучасних кредитних грошей. Роль держави в утворенні кредитних зобов'язань як грошей.

Специфічний характер вартості грошей. Купівельна спроможність як вираз вартості грошей на економічні процеси.

Поняття про функції грошей та їх еволюція. Функція міри вартості, її суть, сфера використання. Масштаб цін. Ідеальний характер міри вартості. Ціна як грошовий вираз вартості товарів. Функція засобу обігу, її суть, сфера використання; реальність і кількісна визначеність грошей у цій функції. Функція засобу платежу, її суть, відмінність від функції засобу обігу, сфера використання, еволюція. Функція засобу нагромадження, її суть, сфера використання. Вплив часу на функцію засобу нагромадження. Світові гроші. Передумови використання національних та колективних валют як світових грошей. Взаємозв'язок функцій грошей.

Роль грошей у ринковій економіці. Грошове середовище як фактор впливу на матеріальні інтереси та виробничу активність економічних суб'єктів. Вплив зміни кількості і грошей на основні макро- та мікроекономічні процеси. Гроші як інструмент регулювання економіки. Зміна впливу кількісних параметрів грошей на економіку в коротко-та довгострокових інтервалах.

Тема 2. КІЛЬКІСНА ТЕОРІЯ ГРОШЕЙ І СУЧАСНИЙ МОНЕТАРИЗМ.

Класична кількісна теорія грошей, її основні постулати. Економічні причини появи кількісного підходу до вивчення ролі грошей. Номіналістичне трактування суті грошей послідовниками кількісної теорії. Відмінності в поглядах на гроші послідовників кількісної теорії грошей та трудової теорії вартості. Неокласичний варіант розвитку кількісної теорії грошей. «Трансакційний варіант» І.Фішера. «Кембріджська версія» кількісної теорії. Вклад Д. Кейнса в розвиток кількісної теорії грошей.

Сучасний монетаризм як альтернативний напрямок кількісної теорії. Відмінності монетаристських трактовок ролі держави в регулюванні економіки. Вклад М.Фрідмена в розробку монетарної політики на основі неокласичного варіанту кількісної теорії». Зближення позицій монетаристів та некейнсіанців у їхніх рекомендаціях щодо грошово-кредитної політики в сучасних умовах.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОШОВОГО ОБОРОТУ

Тема 3. ГРОШОВИЙ ОБІГ І ГРОШОВІ ПОТОКИ.

Поняття грошового обороту як процесу руху грошей. Грошові платежі як елементарні складові грошового обороту. Основні суб'єкти грошового обороту. Основні ринки, що взаємопов'язуються грошовим оборотом. Національний дохід і національний продукт як визначальні параметри грошового обороту. Економічна основа та загальна схема грошового обороту. Грошові потоки. Поняття грошового потоку та критерії їх класифікації. Характеристика основних видів грошових потоків. Взаємозв'язок між окремими видами грошових потоків. Балансування потоку національного доходу та потоку національного продукту через внутрішній і зовнішній грошові ринки. Структура грошового обороту. Готівковий та безготівковий сектори грошового обороту. Сектор грошового обороту, фінансовий та кредитний сектори.

Маса грошей, що обслуговує грошовий оборот, її склад та фактори, що визначають її зміну. Базові гроші. Грошові агрегати.

Швидкість обігу грошей: поняття, фактори, що визначають швидкість обігу та її вплив на масу і стабільність грошей. Порядок розрахунку швидкості обігу грошей. Закон кількості грошей, необхідних для обороту, його суть, вимоги та наслідки порушення вимог.

Проблема монетизації валового внутрішнього продукту. Механізм поповнення маси грошей в обороті. Первинна емісія центрального банку. Вторинна емісія депозитних грошей комерційних банків. Грошовий мультиплікатор. Сучасні засоби платежу, які обслуговують грошовий обіг: банкноти, розмінна монета, депозитні гроші, векселі, чеки, їх суть та характеристика.

Тема 4. ГРОШОВИЙ РИНОК.

Суть грошового ринку. Гроші як об'єкт купівлі-продажу. Особливості прояву на грошовому ринку основних ринкових ознак: попиту, пропозиції, ціни. Інституційна модель грошового ринку. Канали прямого і опосередкованого фінансування. Суб'єкти грошового ринку. Банки і небанківські фінансово-кредитні структури як суб'єкти грошового ринку.

Економічна структура грошового ринку. Ринок і грошей і ринок капіталів. Ринок цінних паперів та валютний ринок як складові грошового ринку.

Попит на гроші. Суть та форми прояву попиту на гроші. Фактори, що визначають зміну попиту на гроші.

Пропозиція грошей. Суть та механізм формування пропозиції грошей. Фактори, що визначають зміну пропозиції грошей.

Графічна модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку та процент. Фактори, що визначають рівновагу грошового ринку.

Тема 5. ГРОШОВІ СИСТЕМИ

Суть грошової системи, її призначення та місце в економічній системі країни. Елементи грошової системи. Основні типи грошових систем, їх еволюція. Системи металевого і кредитного обігу.

Створення і розвиток грошової системи України. Необхідність створення грошової системи України. Особливості процесу запровадження національної валюти в Україні: запровадження тимчасової валюти, паралельний обіг купоно-карбованця та рубля, процес стабілізації тимчасової валюти. Випуск постійної валюти – гривні. Державне регулювання грошової сфери як головне призначення грошової системи. Центральний банк як орган державного регулювання грошової сфери. Методи регулювання - методи прямого і опосередкованого впливу.

Грошово-кредитна політика центрального банку – суть, типи, стратегічні цілі, проміжні та тактичні задачі. Інструменти грошово-кредитного регулювання. Фіскально-бюджетна і грошово-кредитна політика в системі державного регулювання ринкової економіки. «Сеньйораж» і монетизація бюджетного дефіциту.

Тема 6. ІНФЛЯЦІЯ І ГРОШОВІ РЕФОРМИ

Теоретичні концепції інфляції. Теорія “інфляції попиту”. Теорія “інфляції витрат”.

Суть та форми прояву інфляції. Причини та наслідки інфляції. Види інфляції. Повзуча, галопуюча інфляція та гіперінфляція, їх характеристика. Вплив інфляції на виробництво, зайнятість та життєвий рівень. Інфляція у системі державного регулювання грошової сфери.

Особливості інфляційного процесу в Україні. Методи регулювання інфляції.

Грошові реформи: поняття, цілі та види грошових реформ. Грошові реформи у вузькому і широкому розумінні. Моделі грошових реформ, їх характеристика. Методи стабілізації національної валюти. Грошова реформа в Україні (2-16 вересня 1996 р). Особливості проведення та наслідки.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. КРЕДИТНІ ВІДНОСИНИ ТА РОЛЬ ІНСТИТУТУ ФІНАНСОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА В РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Тема 7. КРЕДИТ У РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Необхідність кредиту. Загальні передумови формування кредитних відносин. Методи перерозподілу коштів у процесі відтворення, їхні відмінності та сфера використання.

Суть кредиту. Кредит як форма руху вартості на зворотній основі. Еволюція кредиту в міру розвитку суспільного виробництва. Кредит як форма суспільних відносин. Позичковий капітал та кредит. Зв'язок кредиту з іншими економічними категоріями. Об'єкти та суб'єкти кредитних відносин.

Форми та види кредиту. Критерії класифікації кредиту. Форми кредиту, переваги й недоліки кожної з форм. Види кредиту. Характеристика окремих видів кредиту: банківського, державного, комерційного, міжнародного, споживчого. Банківський кредит як переважний вид кредиту. Принципи банківського кредитування. Економічні межі кредиту. Кредитні відносини та інфляція.

Процент за кредит. Суть процента, види економічні межі руху та фактори зміни ставки процента. Процент в умовах інфляції. Роль процента.

Поняття функцій кредиту та їх класифікація. Характеристика окремих функцій кредиту. Основні напрямки вияву ролі кредиту в ринковій економіці. Розвиток

кредитних відносин у перехідній економіці України. Відновлення комерційного кредиту та фактори, що гальмують його розвиток. Труднощі розвитку банківського кредиту. Еволюція державного та споживчого кредиту.

Тема 8. ФІНАНСОВІ ПОСЕРЕДНИКИ ГРОШОВОГО РИНКУ

Поняття кредитної системи, два підходи до її визначення. Кредитна система як елемент інфраструктури грошового ринку. Складові елементи кредитної системи та їх загальна характеристика.

Банківська система: принципи побудови, цілі та функції. Основи організації банківської системи та механізм її функціонування. Функції банківської системи. Становлення та розвиток банківської системи України. Становлення та розвиток банківської системи України.

Парабанківська система. Небанківські спеціалізовані фінансово-кредитні установи, їх відмінності від банків, економічне призначення, види, функції, роль. Проблеми розвитку небанківських фінансово-кредитних установ в Україні.

Міжбанківські об'єднання та їх характеристика.

Тема 9. ЦЕНТРАЛЬНІ БАНКИ

Центральні банки, їх призначення та операції. Організація діяльності та шляхи походження центрального банку. Функції центрального банку. Незалежність та статус центральних банків. Механізм реалізації грошово-кредитної політики.

Побудова й розвиток Національного банку України. Статус та функції НБУ. Структура НБУ. Грошово-кредитна політика НБУ.

Тема 10. КОМЕРЦІЙНІ БАНКИ

Економічна суть банку. Функції і типи комерційних банків. Види банків. Організаційна і функціональна структура комерційного банку. Походження комерційних банків, їх види, правові основи організації. Особливості формування комерційних банків України.

Операції комерційних банків, їх класифікація. Загальна характеристика банківських операцій. Пасивні операції комерційних банків. Активні операції комерційних банків. Комісійно-посередницькі банківські операції.

Стійкість банківської системи та механізм її забезпечення. Поняття та значення стійкості банків. Установлення економічних нормативів діяльності комерційних банків. Нагляд і контроль за діяльністю банків. Страхування банківських депозитів та кредитів. Створення банківських резервів. Показники діяльності банків.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВАЛЮТНОГО РИНКУ

Тема 11. ВАЛЮТНИЙ РИНОК І ВАЛЮТНІ СИСТЕМИ

Поняття валюти. Призначення й сфери використання валюти. Види валюти: національна, іноземна, колективна. Суть і види валютних відносин. Валютний курс та конвертованість валют. Суть, основи формування й види валютного курсу. Поняття, значення й механізм забезпечення конвертованості валюти.

Валютний ринок: суть та основи функціонування. Об'єкти та суб'єкти валютного ринку. Біржова та позабіржова торгівля валютою. Основні види валютних операцій. Роль банків на валютному ринку. Фактори, що впливають на кон'юнктуру валютного ринку.

Валютне регулювання: суть і необхідність. Механізм регулювання валютного курсу: девальвація, ревальвація, валютна інтервенція. Регламентація статусу валюти та порядку здійснення операцій з нею (правила купівлі - продажу, ввозу-вивозу, використання валютного виторгу, здійснення валютних платежів, нагромадження золотовалютних запасів тощо).

Платіжний баланс у механізмі валютного регулювання. Органи валютного регулювання. Золотовалютні запаси в системі валютного регулювання.

Валютні системи: поняття, структура, призначення. Види валютних систем: національні, регіональні, світові. Розвиток валютної системи України. Європейська валютна система. Еволюція світової валютної системи. Характеристика сучасної світової валютної системи та роль МВФ у її функціонуванні. Проблеми формування валютної системи країн СНД.

Тема 12. МІЖНАРОДНІ ВАЛЮТНО-КРЕДИТНІ УСТАНОВИ ТА ФОРМИ ЇХ СПІВРОБІТНИЦТВА З УКРАЇНОЮ

Міжнародний валютний фонд і його діяльність в Україні. Мета створення фонду. Визначення розміру внесків (квот) для країн-учасниць до статутного капіталу МВФ. Напрямки використання ресурсів Міжнародного валютного фонду. Особливості відносин МВФ з країнами колишнього СРСР. Фінансування України коштами МВФ. НБУ як розпорядник фінансових ресурсів, наданих МВФ. Напрями використання залучених коштів.

Світовий банк. Організації, що входять до групи Світового банку. Основні завдання членів Групи Світового банку. Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) як головний представник групи Світового банку. Формування статутного капіталу Міжнародного банку реконструкції та розвитку та внесок України. Його призначення. Міжнародна асоціація розвитку (МАП) та її діяльність. Міжнародна фінансова корпорація (МФК) та мета її організації. Багатостороння агенція гарантування інвестицій (БАГІ) та Міжнародний центр урегулювання інвестиційних конфліктів (МЦУК) як члени Світового банку. Інвестиційні та системні проекти МБРР в Україні та їх призначення.

Регіональні міжнародні кредитно-фінансові інститути. Міжамериканський банк розвитку (МаБР), особливості формування його ресурсів та напрями фінансування. Африканський банк розвитку (АфБР) та його особливості. Азіатський банк розвитку (АзБР) і його діяльність. Європейський інвестиційний банк та мета створення. Чорноморський банк торгівлі та розвитку і його діяльність.

Європейський банк реконструкції та розвитку. Мета створення. Особливості функціонування банку. Формування статутного капіталу. Функції ЄБРР. Пряме фінансування ЄБРР та його інструменти. Інструменти опосередкованого фінансування. Україна як член ЄБРР. Фінансування ЄБРР програмних проектів в Україні. Банк міжнародних розрахунків. Мета створення. Формування капіталу банку. Функції БМР. Європейська система центральних банків та мета створення. Організаційна структура ЄСЦБ. Функції та завдання ЄСЦБ.

ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ГРОШІ ТА КРЕДИТ»

Тема 1. СУТНІСТЬ І ФУНКЦІЇ ГРОШЕЙ

1. Походження грошей.
2. Суть грошей. Гроші як гроші й гроші як капітал.
3. Форми грошей та їх еволюція.
4. Вартість грошей.
5. Функції грошей.

Рекомендована література: [2; 3; 8]

Ключові терміни і поняття: гроші, функції грошей, форми грошей, вартість грошей, демонетизація золота, реальні гроші, ідеальні гроші, кредитні гроші.

Питання для закріплення знань:

1. Назвіть основні концепції щодо походження грошей і розкрийте їх відмінності.
2. У чому виявляється сутність грошей як загального еквівалента?
3. Чому відбувається еволюція форм грошей? Чи можна говорити про повноцінні і неповноцінні гроші? Є такі насправді?
4. Розкрийте зміст функції грошей як засобу обігу.
5. Проаналізуйте функцію грошей як міру вартості.
6. Опишіть функцію грошей як засобу нагромадження.
7. У чому полягає сутність функції грошей як засобу платежу?
8. Які функції виконують гроші як світові гроші?

Тема 2. КІЛЬКІСНА ТЕОРІЯ ГРОШЕЙ ТА СУЧАСНИЙ МОНЕТАРИЗМ

1. Металістична та номіналістична теорії грошей.
2. Класична кількісна теорія грошей та її еволюція.
3. Неокласичний варіант кількісної теорії грошей. «Трансакційний варіант» І.Фішера та «Кембріджська версія».
4. Вклад Д.Кейнса у розвиток кількісної теорії грошей.
5. Сучасний монетаризм як альтернативний напрямок кількісної теорії. Його відмінності від кейнсіанських концепцій.

Рекомендована література: [3; 5; 7]

Ключові терміни і поняття: постулати, номіналістичне трактування суті грошей, трудова теорія вартості грошей, трансакційний варіант, кембріджська версія, монетаризм.

Питання для закріплення знань:

1. У чому полягають основні положення металістичної теорії грошей?
2. Які основні постулати номіналістичної теорії грошей?
3. Поясніть сутність класичної кількісної теорії грошей і причини її виникнення.

4. У чому суть трансакційного варіанта кількісної теорії, хто його автор?
5. У чому суть кембриджського варіанта кількісної теорії грошей та хто став його засновником?
6. Який вклад у розробку кількісної теорії грошей зробив Дж. Кейнс?
7. У чому полягає сутність монетаризму?
8. Яка відмінність існує між класичною кількісною теорією та сучасним монетаризмом?

Тема 3. ГРОШОВИЙ ОБІГ І ГРОШОВІ ПОТОКИ

1. Поняття грошового обороту та його структура.
2. Поняття та складові маси грошей, що обслуговує грошовий оборот. Базові гроші та грошові агрегати.
3. Швидкість обігу грошей та фактори, що її визначають. Розрахунок швидкості обігу.
4. Стабільність грошей. Механізм забезпечення стабільності грошей.
5. Закон грошового обігу.

Рекомендована література: [4; 5; 7]

Ключові терміни і поняття: грошовий оборот, грошовий обіг, маса грошей, грошова база, грошові агрегати, грошові потоки.

Питання для закріплення знань:

1. Що таке грошовий оборот та які його особливості на мікро- та макроекономічному рівнях?
2. Які фактори впливають на швидкість обігу грошей?
3. У чому полягає сутність закону грошового обігу і форми його прояву?
4. Які переваги і недоліки безготівкового обороту?
5. Які грошові агрегати визначає Національний банк України?
6. Що таке грошова база і з яких компонентів вона складається?
7. Що таке обов'язкові резерви і яка межа їх встановлення?
8. Чи всі засоби платежу, що використовуються в обігу, можна назвати законними платіжними засобами?

Тема 4. ГРОШОВИЙ РИНОК

1. Суть і особливості функціонування грошового ринку.
2. Гроші як об'єкт купівлі-продажу. Суб'єкти грошового ринку.
3. Структура грошового ринку.
4. Попит на гроші. Суть та форми прояву попиту на гроші.
5. Пропозиція грошей. Суть та механізм формування пропозиції грошей.
6. Рівновага на грошовому ринку.

Рекомендована література: [2; 4; 6]

Ключові терміни і поняття: грошовий ринок, попит на гроші, пропозиція грошей,

грошова база, банківські резерви, грошовий мультиплікатор, рівновага на грошовому ринку.

Питання для закріплення знань:

1. Охарактеризуйте структуру грошових потоків грошового ринку.
2. Хто є учасниками грошового ринку?
3. Розкрийте сутність структури грошового ринку.
4. Які групи мотивів виокремлюють відповідно до цілей попиту на гроші?
5. Дайте загальне визначення пропозиції грошей.
6. Які фактори визначають рівновагу на ринку грошей?
7. Як Ви розумієте процес грошово-кредитної мультиплікації?

Тема 5. ГРОШОВІ СИСТЕМИ

1. Суть грошової системи та її елементи.
2. Основні типи грошових систем та їх еволюція.
3. Державне регулювання грошової сфери: суть та методи регулювання.
4. Поняття грошово-кредитної політики центрального банку, її цілі та типи. Інструменти грошово-кредитної політики.
5. Фіскально-бюджетна і грошово-кредитна політика в системі державного регулювання ринкової сфери. «Сеньйораж» і монетизація бюджетного дефіциту.

Рекомендована література: [4; 6; 8]

Ключові терміни і поняття: грошова система, системи металевого й кредитного обігу, монометалізм, біметалізм, інструменти грошово – кредитного регулювання, “сеньйораж“, масштаб цін.

Питання для закріплення знань:

1. Як відбувалася еволюція грошових систем?
2. Охарактеризуйте сутність грошової системи та її елементи.
3. Охарактеризуйте основні типи грошових систем.
4. Яким чином забезпечується державне регулювання грошової сфери?
5. Яким чином фіскально-бюджетна і грошово-кредитна політика впливають на регулювання ринкової сфери?

Тема 6. ІНФЛЯЦІЯ І ГРОШОВІ РЕФОРМИ

1. Суть інфляції, її причини, форми прояву та закономірності розвитку.
2. Види інфляції. Соціально-економічні наслідки інфляції.
3. Особливості інфляції в Україні в перехідний період.
4. Поняття, цілі та види грошових реформ.
5. Особливості проведення грошової реформи в Україні.

Рекомендована література: [3; 6; 7]

Ключові терміни і поняття: інфляція, грошові реформи, деномінація грошового обігу, політика дефляції.

Питання для закріплення знань:

1. Як Ви розумієте поняття “керована” і “некерована” інфляція?
2. Який зв'язок між інфляцією і дефіцитом бюджету?
3. Чи відрізняються між собою грошові реформи? Які є грошові реформи?
4. Чи завжди необхідно здійснювати грошову реформу? За яких умов вона потрібна?

Тема 7. КРЕДИТ У РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

1. Суть кредиту. Позичковий капітал і кредит.
2. Об'єкти, суб'єкти та типи кредитних відносин.
3. Форми та види кредиту. Принципи банківського кредитування.
4. Процент за кредит: суть, види та фактори зміни ставки процента.
5. Функції кредиту та їх класифікація. Роль кредиту в розвитку економіки.

Рекомендована література: [3; 4; 5; 6; 8]

Ключові терміни і поняття: кредит, кредитні відносини, позичковий капітал, комерційний кредит, споживчий кредит, банківський кредит, державний кредит, міжнародний кредит, емісійна функція кредиту, перерозподільна функція кредиту, контрольна функція кредиту, кредитор, позичальник.

Питання для закріплення знань:

1. Чим викликана необхідність кредиту?
2. Які форми та види кредиту Ви можете виділити і чому?
3. Назвіть основні відмінності комерційного кредиту. Чим пояснюється обмежена сфера його застосування?
4. Поясніть механізм реалізації державного кредиту.
5. Обґрунтуйте необхідність та можливість надання міжнародного кредиту.
6. Яким чином здійснюється нагляд і контроль за наданням банківських кредитів?
7. В чому полягають функції та роль кредиту у ринковій економіці?

Тема 8. ФІНАНСОВІ ПОСЕРЕДНИКИ ГРОШОВОГО РИНКУ

1. Поняття кредитної системи. Складові елементи кредитної системи та їх характеристика.
2. Банківська система: принципи побудови, цілі та функції.
3. Становлення та розвиток банківської системи України.
4. Парабанківська система.

5. Спеціалізовані небанківські фінансово-кредитні інститути, їх призначення та види.
6. Міжбанківські об'єднання та їх характеристика.

Рекомендована література: [3; 5; 6]

Ключові терміни і поняття: кредитна система, банківська система, парабанківська система, спеціалізовані небанківські фінансово-кредитні інститути, лізингові компанії, страхові компанії, ломбарди, кредитні спілки.

Питання для закріплення знань:

1. Яку роль відіграють небанківські кредитно-фінансові установи?
2. Які операції здійснюють небанківські кредитно-фінансові установи?
3. Які спільні та відмінні риси діяльності парабанківських установ та комерційних банків?
4. Що таке міжбанківські об'єднання?
5. Чим відрізняються асоціативні і корпоративні банківські об'єднання?
6. Які основні шляхи створення міжбанківських об'єднань?

Тема 9. ЦЕНТРАЛЬНІ БАНКИ

1. Особливості виникнення та розвитку центральних банків.
2. Призначення та статус центрального банку.
3. Основи організації та функціонування центральних банків.
4. Завдання, функції та операції центральних банків.

Рекомендована література: [3; 4; 6]

Ключові терміни і поняття: банківська система, центральний банк, функції центрального банку, операції центрального банку, походження центрального банку, статус центральних банків, грошово-кредитна політика.

Питання для закріплення знань:

1. Які є шляхи походження центрального банку?
2. Яке місце і роль центрального банку в державному регулюванні грошової сфери?
3. Яким чином Центральний банк здійснює регулювання грошової сфери?
4. У чому суть грошово-кредитної політики?
5. Які інструменти грошово-кредитного регулювання використовуються в Україні?

Тема 10. КОМЕРЦІЙНІ БАНКИ

1. Функції і типи комерційних банків.
2. Організаційна і функціональна структура комерційного банку.
3. Загальна характеристика банківських операцій.

4. Порядок реєстрації та ліцензування комерційних банків.
5. Показники діяльності банків.

Рекомендована література: [4; 7; 8]

Ключові терміни і поняття: банківська система, комерційний банк, активні операції, пасивні операції, банківські послуги, маржа, прибуток, доходи, витрати банку.

Питання для закріплення знань:

1. Назвіть та опишіть основні завдання та функції комерційних банків.
2. Назвіть основні ознаки класифікації комерційних банків.
3. Назвіть основні операції комерційного банку.
4. Що собою являють активні банківські операції?
5. Охарактеризуйте пасивні банківські операції.
6. Охарактеризуйте основні показники для оцінювання прибутковості комерційних банків.

Тема 11. ВАЛЮТНИЙ РИНОК І ВАЛЮТНІ СИСТЕМИ

1. Поняття валюти Види валюти та їх характеристика. Суть валютних відносин.
2. Валютні курси та конвертованість валют.
3. Валютний ринок. Основні види валютних операцій.
4. Валютне регулювання. Механізм регулювання валютного курсу (девальвація, ревальвація, валютна інтервенція).
5. Поняття валютної системи. Її структура, призначення і види.
6. Платіжний баланс. Його зміст і роль у механізмі валютного регулювання.

Рекомендована література: [4; 8; 9]

Ключові терміни і поняття: валюта, валютний курс, валютний ринок, валютна система, конвертованість валюти, девальвація, ревальвація, валютна інтервенція, котирування, купівельна спроможність валюти, платіжний баланс

Питання для закріплення знань:

1. Дайте визначення валюті як економічній категорії.
2. З'ясуйте складові елементи сучасних валютних систем.
3. Охарактеризуйте суть національної валютної системи, її основних складових елементів.
4. Дайте визначення світової валютної системи. Які основні етапи розвитку пройшла валютна система?
5. Розкрийте суть складових елементів світової валютної системи.
6. Охарактеризуйте механізм функціонування золотовалютної світової системи.
7. Охарактеризуйте систему золото зливкового стандарту.

8. Розкрийте суть механізму функціонування Бреттон-Вудської системи. Які причини її краху?
9. Охарактеризуйте Ямайську валютну систему. Які відмінності властиві Ямайській відносно Бреттон-Вудської валютної системи?
10. Назвіть характерні риси Європейської валютної системи. Які переваги надає запровадження єдиної для Європи грошової одиниці – ЄВРО?

Тема 12. МІЖНАРОДНІ ВАЛЮТНО-КРЕДИТНІ УСТАНОВИ І ФОРМИ ЇХ СПІВРОБІТНИЦТВА З УКРАЇНОЮ

1. Міжнародний валютний фонд і його діяльність в Україні.
2. Світовий банк.
3. Регіональні міжнародні кредитно-фінансові інститути.
4. Європейський банк реконструкції та розвитку.
5. Банк міжнародних розрахунків.
6. Європейська система центральних банків та мета створення.

Рекомендована література: [4; 7; 8]

Ключові терміни і поняття: Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, Банк міжнародних розрахунків, Європейська система центральних банків.

Питання для закріплення знань:

1. Яку роль відіграють міжнародні валютно-кредитні установи у міжнародному співробітництві?
2. Яка мета створення та які головні функції Міжнародного валютного фонду?
3. Яке головне завдання групи Світового банку?
4. Яка мета створення Міжнародного банку реконструкції і розвитку та які його основні напрямки діяльності?
5. Які основні форми співробітництва МБРР та України?
6. Що собою являє Банк міжнародних розрахунків як специфічна міжнародна валютно-кредитна установа?
7. У чому полягають особливості організації регіональних валютно-кредитних установ?
8. Яка мета створення Європейського банку реконструкції та розвитку?

ТИПОВІ ЗАДАЧІ З ДИСЦИПЛІНИ «ГРОШІ ТА КРЕДИТ»

Змістовий модуль 1.

Історичні аспекти розвитку грошових відносин

Задача 1.

Прогнозний обсяг продажу товарів на квартал по всіх торгових організаціях, що обслуговується банком – 650 млн грн., продаж товарів по безготівковому розрахунку 215 млн грн., надходження торгової виручки через пошту – 52 млн грн.; продаж товарів в кредит – 23 млн грн., витрати грошових коштів з виручки – 31 млн грн., від’ємне сальдо між обсягом реалізації газет та журналів в рахунок підписки і внесеною платою за неї в плановому періоді – 45 млн грн.

Визначте, яка сума готівкової виручки повинна надійти до каси банку в плановому періоді.

Задача 2.

Основний фонд оплати праці всіх підприємств, що обслуговуються банком, складає 1560 млн грн.; додаткові грошові виплати та винагороди – 370 млн грн.; безготівкові перерахування та утримання з заробітної плати – 520 млн грн.; виплата з виручки заробітної плати – 20 млн грн.; перерахування заробітної плати на вклади громадян – 110 млн грн.; виплата стипендій – 50 млн грн.; депонована заробітна плата, що не була сплачена в минулому періоді – 50 млн грн.

Виходячи з наведених даних, визначте статтю прогнозного розрахунку «видачі на оплату праці».

Змістовий модуль 2.

Теоретичні основи організації грошового обороту

Задача 1.

Розрахуйте грошову масу за агрегатним методом, швидкість обігу грошей та грошову базу.

Показник	Сума, млн. грн.
Резерви комерційних банків	1800
Готівка (гроші поза банками)	6560
Строкові депозити у національній валюті	4880
Валютні заощадження	3150
Кошти клієнтів за трастовими операціями банків:	
юридичних осіб	215
фізичних осіб	20
Кошти на поточних рахунках у національній валюті	3010
ВВП	85608

Задача 2.

Яка кількість грошей потрібна для обігу, якщо сума цін проданих протягом року товарів становить 348 млн. грошових одиниць, сума цін товарів, проданих у кредит - 135 млн. грошових одиниць; сума платежів, за якими настав термін оплати -

220 млн. грошових одиниць, сума взаємопогашаючих платежів - 35 млн. грошових одиниць, середнє число оборотів грошових одиниць - 5?

Як зміниться ця потреба, якщо швидкість обігу становитиме:

- а) 7 обертів;
- б) 3 оберти?

Задача 3.

Розрахуйте пропущені елементи в таблиці та знайдіть величину грошового мультиплікатора

Показник	Сума, млн. грн.
Готівка	
Гроші поза банками	2623
Грошова маса (М3)	6930
Грошова маса (М1)	4682
Грошова маса (М2)	6846
Строкові кошти в національній валюті та валютні кошти	
Кошти клієнтів за трастовими операціями банків	
Кошти на розрахункових і поточних рахунках у національній валюті	
Довідково: Грошова база	3538

Задача 4.

Маємо такі дані по двох районах за перший квартал звітного року, тис. грн.:

Район	Сума касових надходжень	Середня грошова маса в обігу
А	36000	6000
Б	20000	4000

Визначте число оборотів грошової маси для кожного району і для двох районів разом та обчисліть середню тривалість одного обороту грошової маси (в днях) для кожного району і для двох районів разом.

Задача 5.

Маємо такі дані по області, млн. грн.:

Показник	Квартал			
	I	II	III	IV
Середня маса грошей в обігу	8,0	8,5	8,8	9,2
Надійшло наявних грошей у каси банку	36,0	42,5	48,4	55,2

Визначте число оборотів грошової маси по кожному кварталу і за рік у цілому. Обчисліть тривалість одного обороту гривні по кожному кварталу і за рік у цілому.

Задача 6.

Маємо такі дані по двох районах області за другий квартал поточного року, тис. грн.:

Район	Сума касових надходжень	Середня грошова маса в обігу
А	23435	4845
Б	27653	4554

Визначте число оборотів грошової маси для кожного району і для двох районів разом. Обчисліть середню тривалість одного обороту грошової маси (в днях) для кожного району і для двох районів разом.

Задача 7.

Маємо такі дані по області, тис. грн.:

Показник	Квартал			
	I	II	III	IV
Середня маса грошей в обігу	6,3	6,5	6,8	7,0
Надійшло наявних грошей у каси банку	24,6	25,8	27,2	30,1

Визначте число оборотів грошової маси по кожному кварталу і за рік у цілому. Обчисліть тривалість одного обороту гривні по кожному кварталу і за рік у цілому.

Задача 8.

Сума невиконаних контрактів по експорту зі США у Великобританію становить 60 млн фунтів стерлінгів, а сума невиконаних контрактів по імпорту з Великобританії – 50 млн фунтів стерлінгів. Курс фунта стерлінгів офіційно знизився від 2,8 до 2,4 долара США.

Визначте:

- розмір девальвації фунтів стерлінгів;
- обчисліть розмір вимушеної ревальвації долара;
- розрахуйте суму збитків американських експортерів;
- визначте суму додаткових прибутків американських імпортерів.

Задача 9.

Сума цін реалізованих товарів (послуг, робіт) в регіоні склала 4500 млн. грн. Сума цін товарів (послуг, робіт) проданих з відстрочкою платежу складає 42 млн. грн. Сума платежів за довготерміновими зобов'язаннями, строк котрих настав, складає 182 млн. грн. Сума платежів, що взаємо погашаються, складає 400 млн. грн. Середнє число обертів грошей за рік – 10. Визначте кількість грошей, що необхідна в якості засобів обігу для цього регіону.

Задача 10.

Визначити розміри грошової емісії, яка виникла внаслідок зниження швидкості обігу наявних грошей. Протягом звітного періоду у каси НБУ по регіону надійшло 100 млн. грн., середньорічна грошова маса в обігу становила 20 млн. грн., кількість оборотів грошової бази у базовому періоді – 12.

Задача 11.

Розрахувати, як змінилася сума наявних грошей, одержаних від населення за купівлю товарів та послуг, якщо середня грошова маса в обігу зросла на 20%, а швидкість обороту знизилася з 12 до 10.

Задача 12.

За визначений період часу сума грошей в обігу в 15,0 млрд. грн. дозволила реалізувати товарів на 120 млрд. грн. Визначте швидкість обігу грошової одиниці.

Задача 13.

Розрахуйте швидкість обігу грошей та рівень монетизації ВВП, якщо грошова маса готівкових і безготівкових грошей – 20 млрд. грн., валовий національний продукт 230 млрд. грн.

Задача 14.

Розрахуйте рівень монетизації та швидкість обертання грошей за умов, що грошова маса готівкових і безготівкових грошей – 15 млрд. грн. Валовий національний продукт - 144 млрд. грн.

Задача 15.

Національний Банк України встановив норму обов'язкового резерву 14% від всієї суми пасивів банку.

В комерційному банку А станом на 1 лютого 2019 р. сума пасивів становила 1550 тис грн.

Визначте, яка сума коштів повинна зберігатись на рахунку банку А у Національному банку України.

Задача 16.

У 2017 р. валовий внутрішній продукт в Україні дорівнював 81,5 млрд. грн., в 2018 р. ВВП – 92,5 млрд. грн., показник M_3 в 2017 р. – 9,4 млрд. грн., в 2018 р. M_3 – 12,5 млрд. грн.

Визначте, з урахуванням цих даних, швидкість обігу грошей в 2017 р., в 2018 р. і порівняйте.

Задача 17.

Визначте наявність грошей, що необхідні як засіб обігу.

Відомо, що сума цін реалізованих товарів – 220 млрд. грн., сума цін товарів, що продані в розстрочку платежу, а строк оплати ще не настав – 30 млрд. грн. Сума платежів за довготерміновими зобов'язаннями, строки яких настали – 40 млрд. грн.; сума взаємопогашуваних платежів – 60 млрд. грн. Середнє число оборотів грошей за рік – 10.

Задача 18.

Готівка в обігу на 01.01.2019 р. дорівнювала 98,7 млрд. у. о. Кошти, зарезервовані в центральному банку становили 53,3 млрд. у. о. при нормі обов'язкового резервування 15%.

Визначити величину грошового мультиплікатора.

Задача 19.

Визначте величину грошової бази та суму депозитів комерційних банків при умові, що грошовий мультиплікатор рівний 4; кошти, зарезервовані в центральному банку склали 53,3 млрд. гр. од., а норма обов'язкового резервування 10,6%. Готівкові кошти дорівнюють 96,5 млрд. гр. од.

Задача 20.

Якою буде грошова база, якщо грошовий мультиплікатор рівний 4, депозити комерційних банків становлять 355,4 млрд. гр. од., а гроші поза банками становлять 97,8 млрд. гр. од.?

Задача 21.

Як зміниться пропозиція грошей, якщо резерви в центральному банку зростуть з 60,4 млрд. у.о. на 01.10.2018 р. до 70,1 млрд. у. о. на 01.12.2018 р. при нормі обов'язкового резервування 15%, а готівка в обігу станом на 01.10.2018 р. становила 112,8 млрд. у. о. і на 01.12.2018 р. склала 104,6 млрд. у. о. Грошовий мультиплікатор рівний трьом.

Змістовий модуль 3.

Кредитні відносини та роль інституту фінансового посередництва в розвитку економіки

Задача 1.

Банк залучає депозити у розмірі 500 000 грн. на 1 рік з нарахуванням доходу щомісяця за ставкою 15% річних.

Визначте:

- щомісячний дохід по депозиту за простою схемою нарахування відсотків;
- суму доходу по депозиту за весь період;
- суму депозиту при погашенні, включаючи проценти за ним.

Задача 2.

Банк залучає депозити у розмірі 500 000 грн. на 1 рік за ставкою 15% річних з капіталізацією процентів щомісячно. Кількість днів згідно угоди розраховується по методу 360. При капіталізації проценти щомісячно зараховуються на депозитний рахунок.

Визначте:

- щомісячний дохід по депозиту;
- суму доходу по депозиту за весь період;
- суму депозиту при погашенні, включаючи проценти за ним.

Задача 3.

Вклад в сумі 500 тис грн. прийнятий на строк 3 місяці під 9% річних. Якщо гроші не будуть зніматися з рахунку протягом 6 місяців, дохід буде складати 11% річних, протягом 9 місяців – 15% річних і 1 року – 18% річних. Нарахування відсотків відбувається щомісячно по методу 360/360.

Визначте, яку суму нарахованих відсотків потрібно сплатити клієнту, якщо даний вклад буде закрито через рік.

Задача 4.

У клієнта є в наявності тимчасово вільні грошові кошти в розмірі 200 тис. грн. строком на 3 місяці з 1 березня поточного року. Банк пропонує йому придбати депозитний сертифікат банку на цей строк з виплатою 24% річних по закінченню

строку або розмістити кошти на депозитний вклад з нарахуванням процентів по фіксованій процентній ставці 22,5% річних. Проценти по вкладу нараховуються щомісячно і капіталізуються (тобто нараховуються по формулі складних відсотків) 1-го числа.

Потрібно визначити, яку суму процентів може отримати вкладник в тому та іншому випадку.

Задача 5.

Комерційний банк “Бізнес” пропонує своїм клієнтам наступні види строкових депозитів:

- вклад “класичний” із капіталізацією процентів щоквартально із розрахунку 22% річних за зазначений період;
- вклад “строковий” із виплатою процентів в кінці строку із розрахунку 23% річних за зазначений період;
- вклад “накопичувальний” із капіталізацією процентів щомісяця із розрахунку 21% річних за зазначений період.

Розрахуйте можливий дохід по кожному з цих видів депозитів при умові, що клієнт має вільні грошові кошти в сумі 30 000 грн. і має на меті вкласти їх на депозит в даному комерційному банку на 1 рік. Який вид депозиту найбільш привабливий з точки зору дохідності, а який – менш привабливий?

Задача 6.

Фірма “Астра” одержала кредит в банку 15 березня поточного року в сумі 100 тис грн. терміном на 2 роки під 19% річних. Проценти нараховуються за методом “факт/факт” (для розрахунку береться фактична кількість днів у періоді та у році). Нараховані відсотки виплачуються в день повернення кредиту.

Визначте, яку суму коштів повинна сплатити фірма:

- якщо вона буде користуватись кредитними грошима 2 роки;
- якщо підприємство погасить кредит через 5 місяців.

Задача 7.

Банк випустив векселі на суму 20 тис. грн., терміном 90 днів зі сплатою 25% річних. Проценти нараховуються за методом “факт/факт” (для розрахунку береться фактична кількість днів у періоді та у році).

Визначте, яку суму сплатить клієнт при покупці таких векселів, а також при продажу їх банку після закінчення терміну.

Задача 8.

Підприємство затримало сплату основного боргу банку за кредитом в термін згідно кредитної угоди на 10 днів, в сумі 100 тис грн. Нараховані відсотки за користування кредитом за останній місяць також прострочені на 10 днів.

Згідно кредитної угоди пеня за несвоєчасно сплачені відсотки нараховується в розмірі 0,02% за кожний день прострочки, за несвоєчасне повернення позики – в подвійному розмірі відсоткової ставки.

Відсоткова ставка згідно угоди – 15% річних.

Визначте:

- відсотки за користування кредитом;
- пеню за несвоєчасну сплату відсотків;
- відсотки за несвоєчасне повернення кредиту;
- загальну суму платежу.

Задача 9.

Банк випустив сертифікат терміном на 3 місяці вартістю 10 тис грн. з річною ставкою 42% з дисконтом, тобто проценти нараховані за три місяця авансом. Кількість днів, згідно угоди, розраховується по методу 360/360.

Визначте, яку суму одержує банк при продажу сертифікату клієнту та при його погашенні.

Задача 10.

Фірма “Астра” одержала кредит в банку 15 березня поточного року в сумі 100 тис грн. терміном на 2 роки під 19% річних. Проценти нараховуються за методом “факт/факт” (для розрахунку береться фактична кількість днів у періоді та у році). Нараховані відсотки виплачуються в день повернення кредиту. За дострокове повернення кредиту банк накладає штраф у розмірі 3% від суми кредиту.

Визначте, яку суму коштів повинна сплатити фірма:

- якщо вона буде користуватись кредитними грошима 2 роки;
- якщо підприємство погасить кредит через 5 місяців.

Задача 11.

Розрахувати відсутні елементи в графіку погашення кредиту:

Термін погашення кредиту, квартали	Сума основного боргу на початок періоду, грн.	Сума відсотків за даний період, грн.	Сума погашення основного боргу, грн.	Сума виплати боргу, грн.
1		18000.00		61008.78
2				
3				
4				
5				
6				
Разом			300000.00	366052.68

Задача 12.

Фірма укладає з банком кредитний договір на суму 300000 грн. під 24% річних з нарахуванням відсотків щокварталу на залишок боргу. У фірми є можливість виплачувати борг у сумі 62000 грн. щокварталу. Чи зможе фірма погасити кредит за 1.5 року? Розрахувати термін погашення кредиту.

Задача 13.

Підприємство одержало в банку позичку в сумі 90000 грн. на 2 роки під 40% річних у першому кварталі і у кожному наступному кварталі позичковий відсоток збільшується на 2%. Відсотки нараховуються один раз у квартал на залишок боргу.

Основний борг погашається рівними частинами. Скласти графік погашення кредиту.

Задача 14.

Розрахувати відсутні елементи в графіку погашення кредиту:

Термін погашення кредиту, квартали	Сума основного боргу на початок періоду, грн.	Сума відсотків за даний період, грн.	Сума погашення основного боргу, грн.	Сума виплати боргу, грн.
1				8750
2			5000	
3				
4				
5				
Разом			25000	

Задача 15.

Фірма укладає з банком кредитний договір на суму 25000 грн. під 30% річних з нарахуванням відсотків кожного півріччя на залишок боргу. У фірми є можливість виплачувати борг кожного півріччя в сумі, що не перевищує 8750 грн. Чи зможе фірма погасити кредит за 2.5 року?

Задача 16.

Розрахувати відсутні елементи в графіку погашення кредиту:

Термін погашення кредиту, квартали	Сума основного боргу на початок періоду, грн.	Сума відсотків за даний період, грн.	Сума погашення основного боргу, грн.	Сума виплати боргу, грн.
1			43008.78	
2				
3				
4				
5				61008.78
6				
Разом			300000.00	

Кредит видається під 24% річних.

Задача 17.

За даними, наведеними в таблиці, знайдіть суму розрахункового резерву за всіма групами кредитів та перевірте його фактичне виконання.

Група кредитів	Сума залишку заборгованості, тис. грн.	Сума, на яку нараховується резерв, тис. грн.	Фактичний резерв, тис. грн.
Стандартні	7934,4	912	-
Під контролем	3822,3	225,5	11,275
Субстандартні	2713,3	735	130
Сумнівні	2336,4	1005	502,5
Безнадійні	3616,6	843,4	810

Задача 18.

Структура кредитного портфеля АКБ "Оптим-банк" за ступенем ризику характеризується такими даними:

Класифікація кредитів у портфелі банку	Сума, тис. грн.
Стандартні	3174,0
Під контролем	1652,29
Субстандартні	567,8
Сумнівні	130,59
Безнадійні	153,32

На підставі наведених даних визначте:

- 1) питому вагу кожної категорії наданих кредитів в кредитному портфелі даного банку;
- 2) нараховану суму резервів за кожною категорією позичок;
- 3) частку якісних кредитів та рівень сумнівної заборгованості;
- 4) співвідношення резерву на можливі втрати за кредитними операціями та загальних позик.

Задача 19.

Структура кредитного портфеля АКБ «Київ-приват» за ступенем ризику у звітному періоді характеризується такими даними:

Класифікація кредитів у портфелі банку	Сума, тис. грн.	
	минулий рік	звітний рік
Стандартні	7568,2	11512,4
Під контролем	4510,5	5310,1
Субстандартні	2315,1	2511,5
Сумнівні	1877,5	868,2
Безнадійні	951,0	547,0
Усього кредитний портфель банку	?	?

На підставі вищенаведених даних:

- 1) проаналізуйте кредитний портфель банку та його якісну структуру;
- 2) визначіть загальну розрахункову суму резерву під кредитні операції.

Змістовий модуль 4.

Теоретичні основи функціонування валютного ринку

Задача 1.

Сума невиконаних контрактів по експорту зі США у Великобританію становить 60 млн фунтів стерлінгів, а сума невиконаних контрактів по імпорту з Великобританії – 50 млн фунтів стерлінгів. Курс фунта стерлінгів офіційно знизився від 2,8 до 2,4 долара США.

Визначте:

- а) розмір девальвації фунтів стерлінгів;
- б) обчисліть розмір вимушеної ревальвації долара;
- в) розрахуйте суму збитків американських експортерів;
- г) визначте суму додаткових прибутків американських імпортерів.

Задача 2.

Розрахуйте крос-курс bid та offer фунта стерлінгів до української гривні (GBP/UAH). Курс GBP/USD = 1,5890 ... 1,5893 та USD/UAH = 5,4250 ... 5,4350.

Задача 3.

Визначіть крос-курс англійського фунта стерлінгів до австралійського долара GBP/AUD, якщо курс GBP/USD = 1,5820 ... 1,5826 та AUD/USD = 0,7591 ... 0,7596.

Задача 4.

Розрахуйте курс продавця (offer), якщо курс покупця (bid) 1 долар США = 26,8500 грн., а маржа (прибуток) обмінної операції дорівнює 2,5%.

Задача 5.

Розрахуйте крос-курс bid та offer GBP/JPY, якщо курс GBP/USD = 1,5350/53 та USD/JPY = 106,50/53.

Задача 6.

Розрахуйте крос-курс bid та offer CHF/ROL, якщо курс USD/CHF = 1,6455/60 та USD/ROL = 2,0350/53.

Задача 7.

Знайдіть крос-курс канадського долара до японської єни (CAD/JPY) bid та offer, використовуючи котирування канадського долара і японської єни до долара США – USD/CAD = 1,5652 ... 1,5658 та USD/JPY = 107,34 ... 107,40.

Задача 8.

Торгові підприємства України закупили в США 100000 чоловічих костюмів по 100 доларів США за костюм і 50000 пар чоловічого взуття по 50 доларів США за пару. Обмінний курс долара підвищився від 3,65 до 4,00 грн.

Визначте:

- ціни на чоловічі костюми і взуття до зміни обмінного курсу;
- ціни на чоловічі костюми і взуття після зміни обмінного курсу;
- обчисліть суму втрат населення від подорожчання імпортних товарів.

Задача 9.

Дилер здійснив такі операції щодо USD/AUD:

- купив USD 1 млн за курсом 2,0378;
- продав USD 3 млн за курсом 2,0365;
- купив USD 1,55 млн за курсом 2,0332;
- купив USD 0,75 млн за курсом 2,0345.

Розрахувати позицію дилера за долларом США.

Задача 10.

Сума невиконаних контрактів по експорту нафтопродуктів Росією в Україну становить 75 млн. грн., а сума невиконаних контрактів по імпорту з України цукру – 8 млн. грн. Українська гривня девальвувала відносно долара США від 2,65 до 2,75, а російський рубль – від 5700 до 5900. Визначте втрати російських експортерів нафти та обчисліть втрати українських експортерів цукру.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ПРИКЛАДИ РОЗВ'ЯЗКУ ТИПОВИХ ЗАДАЧ

Змістовий модуль 1.

Історичні аспекти розвитку грошових відносин

Головною метою прогнозування готівкового обігу є визначення необхідного для нормального та безперебійного функціонування економіки обсягу готівки відповідно до основних напрямів грошово-кредитної політики і показників соціально-економічного розвитку країни. Це досягається складанням прогнозів касових оборотів, призначенням яких, насамперед, є економічне обґрунтування можливих змін у розмірі готівкового обігу в прогнозованому періоді. Прогноз установлює: обсяг і джерела надходжень готівки до кас банків; обсяг і цільове спрямування видавання готівки з кас банків; обсяг випуску грошей або вилучення їх із обігу в цілому по країні, Автономній Республіці Крим, областях, містах, районах на кожний квартал.

Для складання прогнозів готівкового обігу установи банків одержують від підприємств, об'єднань, організацій та установ касові заявки, а також прогнозні й звітні матеріали.

Емісійний результат визначається як різниця між надходженнями і видатками готівки.

Основним джерелом надходжень (понад 70%) готівки в каси банків є виторг від підприємств роздрібною торгівлі, підприємств громадського харчування, а також підприємств і організацій, які не звітуються перед органами статистики з товарообороту. Він відображається в прогнозних розрахунках касових оборотів за статтею «Надходження торгової виручки».

Видатки готівки на виплату заробітної плати становлять майже 50% усієї видаткової частини прогнозних розрахунків касових оборотів.

Для визначення прогнозного обсягу видатків готівки з кас банків на заробітну плату та інші види оплати праці установи банків:

- віднімають від загальної суми фонду заробітної плати підприємств, організацій та установ, що розташовані на території району, міста, області, республіки, суми безготівкових переказів та утримань;
- додають суму податків, що утримуються під час виплати допомоги за тимчасовою непрацездатністю, і суму депонованої заробітної плати.

До одержаної суми видатків готівки на виплату заробітної плати (разом з премією) додають видатки на інші види оплати праці, що не входять у фонд заробітної плати. Крім того, вносять корективи на виплату заробітної плати за вихідні дні за строками, що припадають на інші квартали.

Складання прогнозів емісії готівки спрямоване на визначення достатніх запасів готівки, що зберігаються у сховищах регіональних управлінь НБУ, та ефективне управління й оперативне забезпечення потреб у ній комерційних банків.

Змістовий модуль 2. Теоретичні основи організації грошового обороту

Агрегати грошової маси НБУ визначає за наступною методологією:

$$M_0 = \text{Готівка. Гроші поза банками} \quad (1)$$

$$M_1 = M_0 + \text{переказані кошти в національній валюті} \quad (2)$$

$$M_2 = M_1 + \text{переказані кошти в іноземній валюті та інші кошти} \quad (3)$$

$$M_3 = M_2 + \text{цінні папери власного боргу банків} \quad (4)$$

Швидкість обігу грошей виражається рівнянням:

$$V = \frac{P \times Q}{M} \quad (5)$$

де V – швидкість обігу грошей;

P – рівень цін товарів і послуг;

Q – фізичний обсяг товарів і послуг, що реалізовується;

M – маса грошей, що перебуває в обігу.

Виходячи з рівняння І.Фішера, кількість грошей, необхідна для забезпечення обігу товарів і послуг визначається таким чином:

$$K_H = \frac{\Sigma PQ - \Sigma K + \Sigma П - \Sigma ВП}{V}, \quad (6)$$

де ΣPQ – сума цін товарів, що реалізуються за певний період;

ΣK – сума продажів товарів і послуг у кредит;

$\Sigma П$ – загальна сума платежів, строк оплати яких настав;

$\Sigma ВП$ – сума платежів, які погашаються шляхом взаємного зарахування боргів.

Приклад 1. Яким буде загальний обсяг грошового обігу, якщо середній залишок грошей в обігу за рік становив 25 000 млн. грошових одиниць (г.о.), а кількість обертів грошової одиниці дорівнює 8?

Розв'язок. Оскільки маса грошей в обігу (згідно рівнянню Фішера) визначається як MV , де M – маса грошей, що реально існує в обігу у вигляді середнього залишку, швидкість визначається числом обертів, отже в задачі є всі дані для її розв'язання.

$$MV = 25\,000 \text{ (млн.г.о.)} \times 8 = 200\,000 \text{ (млн.г.о.)}.$$

Приклад 2. Скільки обертів здійснить грошова одиниця за рік, якщо відомо, що обсяг ВВП за 2 роки разом становив 200 800 тис. грн., а середній залишок грошей в обігу за рік відповідно 40 000 тис. грн.

Розв'язок. У цьому випадку $VNP = MV$. За рік його величина дорівнює: $200\,800 : 2 = 100\,400$ (тис. грн.), звідси $V = 100\,400 : 40\,000 = 2,51$ (обертів).

Приклад 3. Якщо готівка на руках у населення 400 тис. грн., строкові депозити 200 тис. грн., безготівковий обіг 180 тис. грн., готівковий обіг 70 тис. грн., кошти за трастовими операціями – 80 тис. грн., готівка в касах банків 370 тис. грн., то чому буде дорівнювати грошовий агрегат M_2 ?

Розв'язок. Для визначення грошового агрегату M_2 треба знати його склад. Оскільки $M_2 = M_1 +$ строкові вклади (депозити) + ощадні вклади; в свою чергу

$M_1 = M_0$ (готівка поза банками) + депозити до запитання, отже

$M_2 =$ готівка + депозити до запитання + строкові вклади + ощадні вклади

$M_2 = 400$ тис. + 70 тис. + 370 тис. + 200 тис. = 1040 тис. (грн.)

Приклад 4. Визначити, як зміниться номінальний ВВП, якщо швидкість обігу грошей становить 8 обертів і залишається постійною, а грошова пропозиція зросте з 250 до 500 млрд. дол. США.

Розв'язок. З рівняння обміну І.Фішера кількість грошей, що необхідна для забезпечення обігу товарів (послуг), прямо пропорційна номінальному обсягу виробництва (ВВП) та обернено пропорційна швидкості обігу грошової одиниці. Звідси відповідь на поставлене питання: величина ВВП має збільшитися у 2 рази.

Змістовий модуль 3.

Кредитні відносини та роль інституту фінансового посередництва в розвитку економіки

При виконанні завдань щодо нарахування доходів за депозитами слід звернути увагу на те, що при проведенні фінансових розрахунків процеси нарощування вартості можуть здійснюватися як за простими, так і за складними відсотками.

Прості відсотки – це метод розрахунку доходу кредитора, одержуваного від позичальника за надані в борг гроші, при якому відсотки нараховуються на початкову суму позикового капіталу протягом усього терміну погашення позички.

При складних відсотках платежі в кожному періоді додаються до накопиченої суми боргу попереднього періоду (тобто капіталізуються), а процентний платіж у наступному періоді нараховується на нарощену величину первісного капіталу.

Прості відсотки використовуються зазвичай, коли термін погашення позички менший року, а складні – більший року.

При розв'язку задач із складання графіку погашення кредиту слід звернути увагу на те, що в світовій банківській практиці існує кілька способів погашення кредиту:

- 1) і основний борг, і відсотки за користування кредитом виплачуються наприкінці терміну позики;
- 2) виплата боргу здійснюється рівними частинами протягом усього терміну користування кредитом;
- 3) сума основного боргу погашається рівними частинами протягом усього терміну користування кредитом.

При застосуванні першого та третього способу сума платежу за користування кредитом визначається за формулою:

$$\Pi = \frac{\sum K \times p \times T}{P \times 100}, \quad (7)$$

де $\sum K$ – сума кредиту;

p – річна процентна ставка;

T – кількість днів користування кредитом;

P – загальна кількість днів у році.

При застосуванні другого способу сума платежу за користування кредитом по закінченню кожного терміну визначається за формулою:

$$\Pi = \frac{K_0 \times p}{1 - (1 + p)^{-t}}, \quad (8)$$

де K_0 – первісна сума боргу;

p – процентна ставка за домовлений період часу;

t – кількість термінів погашення кредиту.

Вихідні дані та розрахунки відсутніх елементів у графіку погашення кредиту слід подавати у спеціально складеній робочій таблиці, макет якої має такий вигляд:

Термін погашення кредиту, квартали	Сума основного боргу на початок періоду, грн.	Сума відсотків за даний період, грн.	Сума виплати боргу, грн.	Сума погашення основного боргу, грн.
Разом				

Щодо класифікації кредитного портфеля за ступенем ризику та визначення категорії кредитної операції, то класифікація кредитного портфеля за ступенем ризику проводиться таким чином:

Фінансовий стан позичальника (клас)	Обслуговування боргу позичальником (група)		
	«добре»	«слабке»	«незадовільне»
«А»	«стандартна»	«під контролем»	«субстандартна»
«Б»	«під контролем»	«субстандартна»	«субстандартна»
«В»	«субстандартна»	«субстандартна»	«сумнівна»
«Г»	«сумнівна»	«сумнівна»	«безнадійна»
«Д»	«сумнівна»	«безнадійна»	«безнадійна»

Приклад 1. Приватне підприємство «Алмакс» звернулося до банку для отримання кредиту на термін з 4 жовтня по 25 грудня поточного року на суму 30 580 грн під 23% річних. Визначити суму нарахованих відсотків за користування кредитом.

Розв’язок. Для визначення суми нарахованих процентів необхідно розрахувати термін кредиту у днях. При цьому враховується перший день і не враховується останній день користування кредитом:

$$T = (31 - 4 + 1) + 30 + (25 - 1) = 82 \text{ (дні)}.$$

Скориставшись формулою (7), визначаємо суму нарахованих відсотків:

$$\Pi = \frac{\sum K \times p \times T}{P \times 100} = \frac{30580 \times 23 \times 82}{365 \times 100\%} = 1580,11 \text{ грн.}$$

Приклад 2. Кредитний портфель комерційного банку згрупований залежно від якості погашення заборгованості та фінансового стану позичальників і має вигляд:

Заборгованість за позичками позичальників, що віднесені до класів, грн.	Обслуговування боргу позичальником (група)
«А»-129 000	Добре
«Б» - 98 000	Добре
«В» - 37 000	Слабке
«Г»-15 000	Слабке
«Д» - 8 000	Незадовільне

Виходячи з вищенаведеного, дайте класифікацію кредитного портфеля залежно від ступеня ризику та сформулюйте резерв на відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банку.

Розв'язок. Скориставшись даними таблиці, визначимо структуру кредитного портфеля банку за ступенем ризику:

Група ризику	Заборгованість, тис. грн.	Коефіцієнт резервування	Розмір резерву, тис.грн.
Стандартні	129	1	1,29
Під контролем	98	5	4,9
Субстандартні	37	20	7,4
Сумнівні	15	50	7,5
Безнадійні	8	100	8

Змістовий модуль 4.

Теоретичні основи функціонування валютного ринку

У більшості країн курси іноземних валют виражаються в національній валюті. На валютному ринку валютні курси котируються з використанням двох сторін – bid та offer (ask).

Bid – це курс купівлі базової валюти (курс продажу валюти котирування) маркет-мейкером.

Offer – це курс продажу базової валюти (курс купівлі валюти котирування) маркет-мейкером.

Крос-курс означає певне співвідношення двох валют, яке впливає з їх курсу по відношенню до будь-якої третьої валюти (наприклад до долара США, англійського фунта стерлінгів).

Крос-курс (cross-rates) – це курс обміну між двома валютами, за винятком долара США.

Існують три способи розрахунку крос-курсів з урахуванням того, чи є котирування валют до долара прямим чи непрямим:

- два прямі котирування,
- пряме і непряме котирування,
- два зворотні котирування.

I. Розрахунок крос-курсу для валют із прямим котируванням до долара США (долар є базою котирування для обох валют).

Існує правило розрахунку цього крос-курсу:

- для одержання сторони bid крос-курсу слід розділити сторону bid курсу валюти, що виступає в крос-курсі валютою котирування, на сторону offer курсу валюти, що у крос-курсі служить базою котирування;

- для одержання сторони offer крос-курсу розділити сторону offer курсу валюти, що виступає в крос-курсі валютою котирування, на сторону bid курсу валюти, що у крос-курсі служить базою котирування.

II. Розрахунок крос-курсу для валют із прямим та непрямим котируванням до долара США, де долар є базою котирування для однієї з валют.

Існує правило розрахунку крос-курсу з прямим та непрямим котируванням:

- для одержання лівої сторони bid крос-курсу слід помножити сторони bid доларових курсів цих валют;

- для одержання правої сторони offer слід помножити сторони offer доларових курсів цих валют.

III. Розрахунок крос-курсу для валют із непрямим котируванням до долара США, де долар є валютою котирування для обох валют.

У даному разі існує правило:

- для одержання сторони bid крос-курсу слід розділити сторону bid курсу базової валюти на сторону offer курсу валюти котирування;

- для одержання сторони offer крос-курсу розділити сторону offer курсу базової валюти на сторону bid курсу валюти котирування.

Приклад 1. Дилер працював на ринку американський долар - польський злотий і за день зробив кілька операцій:

- купив 10 млн. доларів проти польських злотих;
- продав 5 млн. доларів;
- продав 7,5 млн. доларів;
- купив 12 млн. доларів;
- купив 1 млн. доларів.

Курс USD/POZ = 1,4750 ...1,4755.

Визначте валютну позицію дилера по відповідних валютах. Що необхідно зробити дилеру, щоб закрити валютну позицію по відповідних валютах?

Розв'язок.

№ операції	Buy «+» / sell «-» USD	Валютний курс	Buy «+» / sell «-» POZ
1	+10 000 000	1,4750	- 1 475 000
2	- 5 000 000	1,4755	+ 7 377 500
3	-7 500 000	1,4755	+ 11 066 250
4	+12 000 000	1,4750	- 17 700 000
5	+ 1 000 000	1,4750	- 1 475 000
Валютна позиція	long USD «+» 10 500 000		short POZ «-» 15 481 250
Беззбитковий курс		1,4744	

По закінченні робочого дня в дилера утворилася довга позиція за доларами США і коротка позиція за польськими злотими. Дилеру необхідно закрити усі відкриті позиції, тобто здійснити операції таким чином, щоб усі позиції дорівнювали нулю, інакше він ризикує зазнати збитків від зміни курсу USD/POZ. Тобто йому необхідно продати долар США та купити польські злоті. Курс, при якому він закриється без прибутку чи збитків, - 1,4744, тобто, продавши 10 500 000 USD, дилер одержить необхідну суму в POZ. Якщо курс зміниться і буде нижчим 1,4744, то в дилера будуть збитки, якщо ж курс зросте і стане вищим 1,4744 то в дилера з'явиться прибуток.

Приклад 2. Знайдіть крос-курс канадського долара до японської єни (CAD/JPY) bid та offer, використовуючи котирування канадського долара і японської єни до долара США – USD/CAD = 1,5652 ... 1,5658 та USD/JPY = 107,34 ... 107,40.

Розв'язок.

$$\text{bid} = 107,34 / 1,5658 = 68,55$$

$$\text{offer} = 107,40 / 1,5652 = 68,62$$

Відповідь: CAD/JPY = 68,55 ... 68,62.

Приклад 3. Розрахуйте курс продавця (offer), якщо курс покупця (bid) 1 долар США = 1,8500 канадського долара, а маржа (прибуток) обмінної операції дорівнює 2,5%.

Розв'язок. $\frac{\text{offer} - \text{bid}}{\text{offer}} \times 100 = \text{Маржа}$, отже $\left(\frac{\text{offer} - \text{bid}}{\text{offer}} \right) \times 100\% = 2,5\%$;

$$\left(1 - \frac{1,8500}{\text{offer}} \right) \times 100\% = 2,5\% \quad ; \quad 100 - 2,50 = \frac{185}{\text{offer}} \quad ; \quad \text{offer} = \frac{185}{97,5} = 1,8974$$

Відповідь: курс offer 1 долар США = 1,8974 канадського долара.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Де і коли вперше з'явилися паперові гроші?

- а) у Китаї в 12 ст.;
- б) у Росії в 11 ст.;
- в) в Індії до нашої ери;
- г) в Англії в 10 ст.

2. Номінальна вартість паперових грошей - це:

- а) банкнота;
- б) купюра;
- в) чек;
- г) акредитив.

3. Назвіть товар, що звичайно виконував роль грошей у слов'янських племенах:

- а) сіль;
- б) хутра;
- в) мед;
- г) перли.

4. Яка функція грошей лежить в основі виникнення паперових грошей:

- а) міри вартості;
- б) засобу платежу;
- в) засобу нагромадження й утворення скарбів;
- г) засобу обігу.

5. Вкажіть правильне визначення паперових грошей:

- а) усі гроші в обігу;

- б) чисто номінальні знаки, символи вартості, що замінюють повноцінні золоті монети;
- в) гроші, що мають законну платіжну силу;
- г) установлені в законодавчому порядку грошові знаки, що служать для вираження цін усіх товарів.

6. Функцію засобу обігу можуть виконувати:

- а) дійсні гроші;
- б) неповноцінні гроші;
- в) паперові і кредитні гроші;
- г) світові гроші.

7. В основі цін і їхнього руху лежить:

- а) закон вартості;
- б) масштаб цін;
- в) закон грошового обігу;
- г) антиінфляційна політика.

8. Для того, щоб служити засобом нагромадження і заощадження, гроші повинні:

- а) мати здатність зберігати вартість хоча б на певний період;
- б) приносити власнику прибуток;
- в) бути реальними;
- г) бути світовими.

9. Що робить товари порівняними?

- а) індивідуальна праця окремого виробника;
- б) дійсні гроші;
- в) суспільна праця;
- г) масштаб цін.

10. При переході від натурального господарства до ринкового прямий продуктообмін (бартер) поступився місцем обміну, який здійснюється за допомогою грошей, у ролі яких виступали певні товари. Це відбулося в зв'язку з тим, що бартер:

- а) був низькоефективним внаслідок високих витрат, пов'язаних з необхідністю перебування суб'єктів, готових обміняти потрібні продавцю товари на ті, котрі в нього є;
- б) був незручним;
- в) перешкоджав розвитку суспільного поділу праці;
- г) ґрунтувався на збігах потреб в обмінюваних товарах.

11. Яка кількість грошей потрібна для обігу, якщо сума цін проданих протягом року товарів становить 100 млн. грошових одиниць, сума цін товарів, проданих у кредит – 35 млн. грошових одиниць; сума платежів, за якими настав термін оплати – 20 млн. грошових одиниць, сума взаємопогашаючих платежів – 35 млн. грошових одиниць, середнє число оборотів грошових одиниць – 10?

- а) 10;
- б) 5;
- в) 15;
- г) 1.

- 12. Яке з наведених нижче визначень найбільш точно виражає суть грошей:**
- а) це все те, що використовується як гроші;
 - б) це все те, що виконує функції грошей;
 - в) це законні платіжні засоби;
 - г) це загальний еквівалент.
- 13. На чому базується вартість повноцінних і неповноцінних грошей?**
Зазначте правильні відповіді:
- а) на купівельній спроможності;
 - б) на вартості тієї кількості товарів і послуг, які можна придбати в середньому за грошову одиницю;
 - в) на вартості матеріалу, з якого вони виготовлені (золото, срібло тощо);
 - г) на внутрішній вартості.
- 14. Чи всі засоби платежу, що використовуються в обігу, можна назвати законними платіжними засобами?**
- а) всі;
 - б) не всі;
 - в) тільки грошові знаки, які емітуються від імені держави;
 - г) високоякісні товари;
 - д) золоті монети.
- 15. У якій функції гроші обслуговують процес ціноутворення?**
- а) у функції засобу платежу;
 - б) у функції засобу нагромадження;
 - в) у функції міри вартості
 - г) у функції засобу обігу;
 - д) у всіх вказаних функціях.
- 16. У якій функції гроші найбільше потерпають від інфляції?**
- а) у функції засобу обігу;
 - б) у функції міри вартості;
 - в) у функції засобу нагромадження;
 - г) у функції засобу платежу.
- 17. Грошова система, коли обіг грошей обслуговують грошові знаки, що не володіють внутрішньою вартістю називається:**
- а) система металевго обігу;
 - б) система монометалевго обігу;
 - в) система паперово-кредитного обігу.
- 18. З наведених нижче визначень суті грошей оберіть найповніше:**
- а) гроші - це мірило вартості;
 - б) гроші є абстрактно-ліквідним активом;
 - в) гроші - це знаряддя обміну;
 - г) гроші - загальний еквівалент;
 - д) гроші - речова форма суспільних відносин;
 - е) гроші - це все те, що використовується як гроші.
- 19. Дайте вірну відповідь на запитання: що таке «неповноцінні гроші»?**
- а) гроші, які знецінюються;
 - б) гроші, що виготовлені не з коштовних металів;
 - в) грошові знаки, які не розмінюються на коштовний метал;

г) гроші, що емітуються для фінансування витрат державного бюджету.

20. З наведеного знайдіть вірну відповідь на запитання: що таке «кредитні гроші»?

- а) гроші які випускає держава для покриття своїх потреб, що фінансуються з бюджету;
- б) будь-які неповноцінні гроші;
- в) гроші, емітовані банками для кредитування реальної економіки;
- г) гроші, що їх емітує центральний банк для фінансування бюджетного дефіциту.

21. Центральним елементом грошової системи і державним органом реалізації грошово-кредитного та валютного регулювання є:

- а) Міністерство фінансів України;
- б) Національний банк України;
- в) Кабінет міністрів України;
- г) Верховна Рада України.

22. До яких із сучасних форм кредитних грошей довіра найвища, а до яких найнижча і чому?

- а) готівкових;
- б) депозитних;
- в) електронних;
- г) торгових.

23. З наведених причин визначте вирішальні, що зумовили демонетизацію золота:

- а) недостатня маса золотих запасів у природі;
- б) інтенсивне використання золота у виробництві (електронна техніка, виробництво біжутерії, медтехніка тощо);
- в) прагнення урядів зосередити все золото у стратегічних державних запасах;
- г) великі затрати обігу золотих грошей;
- д) невіддатність грошового обігу до регулюючого впливу з боку держави;
- е) бажання урядів перебрати на себе емісію нерозмінних грошей для покриття своїх фінансових потреб.

24. Вкажіть назву готівкових грошей, які випускаються в обіг емісійними банками:

- а) казначейські білети;
- б) чеки;
- в) векселі;
- г) банківські білети.

25. До кредитних грошей не належать:

- а) кредитна картка;
- б) банкнота;
- в) чек;
- г) електронні гроші;
- д) вексель;
- е) акція.

26. Визначте, що відноситься до терміну «гроші»:

- а) вартість товару;

- б) особливий товар, що має функції загального еквівалента;
- в) вартість певного переліку товарів.

27. Для виконання ролі грошей найбільше підійшло золото, тому що воно:

- а) є однорідним та його можна розділити на частини;
- б) є трудомістким;
- в) здатне до тривалого зберігання;
- г) пристосоване до транспортування;
- д) існують невеликі запаси;
- е) йому притаманні всі вказані властивості.

28. Визначте, що міра вартості - це:

- а) грошова одиниця, яка використовується для виміру вартості товарів і послуг;
- б) грошова одиниця, яка використовується для порівняння вартості товарів і послуг

29. Визначте, що функцію нагромадження виконують тільки:

- а) повноцінні гроші;
- б) реальні гроші;
- в) депозитні гроші;
- г) паперові гроші.

30. Масштаб цін - грошова одиниця, що використовується для виміру та порівняння вартості товарів:

- а) так;
- б) ні.

31. Першим товаром-посередником було золото:

- а) так;
- б) ні.

32. Головна властивість грошей - їх надійність:

- а) так;
- б) ні.

33. Гроші виконують роль лічильної одиниці:

- а) так;
- б) ні.

34. Гроші виконують функції: засобу обігу; міри вартості, збереження і нагромадження вартості:

- а) так;
- б) ні.

35. Прямий товарообмін - це ліквідність:

- а) так;
- б) ні.

36. Гроші - це мова ринку:

- а) так;
- б) ні.

37. Паперові гроші емітуються як:

- а) банкнота;
- б) пластикова картка;
- в) казначейський квиток;

- г) казначейський вексель;
- д) облігація.

38. Бартер - це:

- а) товарно-грошовий обмін;
- б) прямий продуктообмін;
- в) аукціонний вид торгівлі;
- г) біржова торгівля;
- д) жодна відповідь не вірна.

39. Банкнота - квиток Центрального банку:

- а) так;
- б) ні.

40. Вкажіть вірну відповідь відносно визначення грошей:

- а) гроші - це кристалізація мінової вартості;
- б) гроші - це загальний товар-еквівалент;
- в) гроші - це наслідок угоди між людьми;
- г) гроші - це знак для обміну;
- д) гроші - це все вищевказане.

41. Гроші є:

- а) засобом платежу;
- б) засобом виміру вартості;
- в) засобом нагромадження вартості;
- г) засобом обміну;
- д) все вказане вище.

42. Функцією грошей є:

- а) розподіл вартості;
- б) утворення фінансових фондів;
- в) засіб обігу;
- г) надання ділової інформації;
- д) уповільнення інфляції.

43. Система біметалізму при якій співвідношення між золотими і срібними монетами встановлюється стихійно на ринковій основі називається:

- а) система паралельної валюти;
- б) система «кульгаючої» валюти;
- в) система подвійної валюти.

44. Законодавчо встановлений грошовий знак, призначений для вимірювання цін, товарів і послуг - це:

- а) валютний курс;
- б) грошова одиниця;
- в) масштаб цін.

45. Законодавчо встановлена вага монетарного металу (золота або срібла), що закріплюється за певною грошовою одиницею - це:

- а) валютний паритет;
- б) валютний курс;
- в) масштаб цін.

46. Форма організації грошового обороту – це:

- а) грошова система;

- б) грошова одиниця;
- в) національна валюта.

47. Співвідношення грошових одиниць різних країн – це:

- а) валютний паритет;
- б) валютний обмін;
- в) валютний курс.

48. Система паралельних валют передбачає встановлення співвідношення між золотими і срібними монетами на основі:

- а) попиту і пропозиції;
- б) законодавчої фіксації;
- в) паралельного обмеження на обіг срібних монет.

49. Система подвійної валюти передбачає встановлення співвідношення між золотими і срібними монетами на основі:

- а) попиту і пропозиції;
- б) законодавчої фіксації;
- в) подвоєння існуючого співвідношення.

50. Система кульгаючої валюти передбачає встановлення співвідношення між золотими і срібними монетами на основі:

- а) попиту і пропозиції;
- б) законодавчої фіксації з подальшою заборонаю випуска срібних монет;
- в) змінної (кульгаючої) фіксації, виходячи з цін на товари і послуги.

51. Система біметалізму при якій співвідношення між золотими і срібними монетами визначається державою:

- а) система паралельної валюти;
- б) система подвійної валюти;
- в) система «кульгаючої» валюти.

52. Визначте грошову систему, яка зберігала непрямий зв'язок грошової одиниці із золотом шляхом обміну національних банкнот на іноземну валюту, яка в свою чергу обмінювалась на золото:

- а) золотозливковий стандарт;
- б) золотодевізний стандарт;
- в) золотомонетний стандарт.

53. Визначіть основні елементи, що формують грошову систему:

- а) грошова одиниця;
- б) масштаб цін;
- в) валютний курс;
- г) а, б, в;
- д) а, в.

54. Сучасні грошові системи порівняно з металевими є більш еластичними, хоча вони не спроможні до саморегулювання:

- а) так;
- б) ні.

55. Грошові системи, в яких роль загального еквівалента виконують коштовні метали, називають:

- а) системи металевого обігу;
- б) системи монетного обігу.

- 56. Для ринкових грошових систем характерною ознакою є:**
- а) переважають економічні важелі та інструменти регулювання грошового обігу;
 - б) обмежені економічні важелі та інструменти регулювання грошового обігу.
- 57. Грошові системи, що базуються на обслуговуванні грошового обігу повноцінними монетами і розмінними банкнотами, вартість товарної маси співпадає з вартістю грошей – це:**
- а) саморегульовані грошові системи;
 - б) регульовані грошові системи;
 - в) жодна з відповідей не вірна.
- 58. Сьогодні в Україні, залежно від форми грошей в обігу, грошова система:**
- а) система біметалевого обігу;
 - б) система паперово-кредитного обігу;
 - в) система кредитного обігу;
 - г) система монометалевого обігу.
- 59. Кредит під заставу нерухомого майна називається:**
- а) вексельний
 - б) ломбардний
 - в) іпотечний
 - г) лізинговий
- 60. Тимчасове об'єднання на договірній основі кількох банків для спільного проведення кредитних, гарантійних або інших банківських операцій**
- а) консорціум
 - б) концерн
 - в) картель
 - г) трест
- 61. До складу кредитної системи країни відносяться:**
- а) центральний банк, комерційні банки, ощадні банки
 - б) центральний банк, комерційні банки
 - в) центральний банк, комерційні банки, спеціалізовані кредитно-фінансові установи
 - г) комерційні банки, кредитні спілки, страхові фонди, інвестиційні банки
- 62. Форма кредитування, коли виплата процентів за користування кредиту здійснюється в момент надання позики:**
- а) споживчий кредит
 - б) дисконтний кредит
 - в) ломбардний кредит
 - г) бланковий кредит
- 63. Монополістичне об'єднання акціонерних банків, коли великий банк (головне акціонерне товариство) стає власником контрольного пакета акцій юридично самостійних банків (дочірніх товариств)**
- а) консорціум
 - б) концерн
 - в) картель
 - г) трест

- 65. Небанківські інститути кредитної системи, що спеціалізуються на кредитуванні продажу споживчих товарів з відстроченням платежу**
- а) інвестиційні компанії
 - б) страхові компанії
 - в) кредитні спілки
 - г) фінансові компанії
- 66. Єдиний рахунок, за яким здійснюються всі розрахункові та кредитні операції клієнта, називається:**
- а) контокорент
 - б) овердрафт
 - в) андерайтинг
 - г) факторинг
- 67. Об'єднання крупних банків навколо угоди про розподіл сфер діяльності (узгодження і проведення єдиної політики щодо процентних ставок, дивідендів, умов кредитування тощо)**
- а) консорціум
 - б) концерн
 - в) картель
 - г) трест
- 68. Кооперативні організації, що створюються з метою акумуляції заощаджень своїх членів та їх взаємного кредитування**
- а) інвестиційні компанії
 - б) страхові компанії
 - в) кредитні спілки
 - г) фінансові компанії
- 69. Доручення банку покупця оплачувати банку постачальника рахунки останнього за відвантажені матеріальні цінності на умовах, передбачених в заяві покупця:**
- а) акредитив
 - б) факторинг
 - в) овердрафт
 - г) акцепт
- 70. Небанківські фінансово-кредитні установи називаються:**
- а) міжбанківські об'єднання
 - б) парабанки
 - в) мегабанки
 - г) асоціативні структури
- 71. Спеціалізовані інститути, що за рахунок підприємств, організацій, населення формують цільові грошові фонди та здійснюють виплати з них за настання певних подій**
- а) інвестиційні компанії
 - б) страхові компанії
 - в) кредитні спілки
 - г) фінансові компанії
- 72. Кредит під заставу рухомого майна називається:**
- а) вексельний

- б) ломбардний
- в) іпотечний
- г) лізинговий

73. Монополістичне об'єднання банків, яке утворюється об'єднанням власності банків, що входять до його складу:

- а) консорціум
- б) концерн
- в) картель
- г) трест

74. До складу банківської системи країни відносяться:

- а) центральний банк, комерційні банки, ощадні банки
- б) центральний банк, комерційні банки
- в) центральний банк, комерційні банки, спеціалізовані кредитно-фінансові установи
- г) комерційні банки, кредитні спілки, страхові фонди, інвестиційні банки

75. Передача на тривалий строк предметів довгострокового користування з правом наступного викупу майна після сплати повної його вартості:

- а) кредит
- б) оренда
- в) лізинг
- г) іпотека

76. Принципами кредитування є:

- а) строковості, платності, поверненості
- б) строковості, платності, поверненості, забезпеченості
- в) строковості, платності, поверненості, цільового призначення
- г) строковості, платності, поверненості, забезпеченості, цільового призначення

77. Які операції комерційних банків полягають у розміщенні банками сформованих ресурсів з метою отримання прибутку:

- а) пасивні
- б) активні
- в) комісійно-посередницькі
- г) касові

78. Форма короткострокового кредиту, надання якого здійснюється шляхом списання банком коштів по рахунку клієнта зверху його залишку, має назву:

- а) акредитив
- б) акцепт
- в) інкасо
- г) овердрафт

79. При здійсненні яких операцій банки залучають тимчасово вільні кошти для формування своїх ресурсів:

- а) пасивних
- б) активних
- в) комісійно-посередницьких
- г) розрахункових

80. Обмін всіх старих грошових знаків на нові в певній пропорції з одночасним перерахунком цін, тарифів, заробітної плати, пенсій стипендій, балансової вартості фондів, платіжних зобов'язань тощо, називається:

- а) ревальвація
- б) девальвація
- в) деномінація
- г) нуліфікація

81. Головною функцією грошової реформи є:

- а) впровадження в обіг нової грошової одиниці;
- б) зміна порядку емісії грошей;
- в) стабілізація грошового обігу;
- г) конфіскація надлишку грошей.

82. Визначте метод стабілізації грошей, який проявляється у підвищенні курсу національної валюти відносно іноземних і міжнародних валют:

- а) реставрація;
- б) ревальвація;
- в) нуліфікація;
- г) девальвація.

83. Дефляція – це явище, пов'язане:

- а) з ростом рівня цін,
- б) з падінням рівня цін,
- в) з оголошенням знецінених грошей недійсними,
- г) зі здатністю грошей вимірювати вартість товарів.

84. Кількість товарів і послуг, які можна придбати за грошову одиницю, це:

- а) маса грошей
- б) вартість грошей
- в) масштаб цін
- г) купівельна спроможність

85. Яке положення характерно для металістичної теорії походження грошей:

- а) ототожнення грошового обігу з товарним обміном
- б) гроші є результатом угоди між людьми
- в) рівень цін залежить від кількості грошей
- г) ототожнення грошей з масштабом цін

86. Яке положення характерно для номіналістичної теорії походження грошей:

- а) ототожнення грошового обігу з товарним обміном
- б) гроші є результатом угоди між людьми
- в) рівень цін залежить від кількості грошей
- г) ототожнення грошей з масштабом цін

87. Яке положення характерно для раціоналістичної теорії походження грошей:

- а) ототожнення грошового обігу з товарним обміном
- б) гроші є результатом угоди між людьми
- в) рівень цін залежить від кількості грошей
- г) ототожнення грошей з масштабом цін

88. Причиною якої інфляції є надмірний вплив іноземної валюти та підвищення цін на продукцію, що ввозиться:

- а) інфляції попиту

- б) фіскальної інфляції
- в) інфляції витрат
- г) імпоротної інфляції

89. Причиною якої інфляції є надто великий за розміром дефіцит державного бюджету, який покривається переважно за рахунок кредитної емісії:

- а) інфляції попиту
- б) фіскальної інфляції
- в) інфляції витрат
- г) імпоротної інфляції

90. Вагова кількість грошового металу, що законодавче закріплена за грошовою одиницею, має назву:

- а) маса грошей
- б) вартість грошей
- в) масштаб цін
- г) купівельна спроможність

91. Сукупність грошових коштів у будь-якій їх формі, що є у розпорядженні економічних суб'єктів в даний момент, називається:

- а) маса грошей
- б) вартість грошей
- в) масштаб цін
- г) попит на гроші

92. Готівкові гроші та банківські вклади до запитання включає в себе грошовий агрегат:

- а) M0
- б) M1
- в) M2
- г) M3

93. Коефіцієнт, який відображає співвідношення між первинною емісією грошей і кінцевим збільшенням грошової маси в результаті цієї емісії, називається:

- а) грошовий агрегат
- б) грошовий мультиплікатор
- в) міжбанківський процент
- г) норма обов'язкових резервів

94. Гроші, емітовані центральним банком у вигляді готівки або записів по рахунках, що являють собою зобов'язання центрального банку проти внутрішніх та закордонних активів, називаються:

- а) грошова маса
- б) норма обов'язкового резервування
- в) грошова база
- г) грошовий мультиплікатор

95. Гроші, що рухаються поза банками включає в себе грошовий агрегат:

- а) M0
- б) M1
- в) M2
- г) M3

- 96. Суть закону грошового обігу полягає в тому, що:**
- а) фактична маса грошей в обігу має перевищувати об'єктивно необхідну для обігу масу грошей
 - б) фактична маса грошей в обігу має бути меншою за об'єктивно необхідну для обігу масу грошей
 - в) фактична маса грошей в обігу має дорівнювати об'єктивно необхідній для обігу масі грошей
 - г) немає вірної відповіді
- 97. Показник грошової маси, в якому зібрана, певна її частина, називається:**
- а) грошовий мультиплікатор
 - б) норма обов'язкових резервів
 - в) грошова база
 - г) грошовий агрегат
- 98. Готівкові гроші та кошти на депозитах в банках включає в себе грошовий агрегат:**
- а) M0
 - б) M1
 - в) M2
 - г) M3
- 99. Визначте норму обов'язкового резервування, якщо грошовий мультиплікатор дорівнює 2:**
- а) 5
 - б) 50
 - в) 20
 - г) 10
- 100. Залучені ресурси комерційного банку становлять 50000 млн.грн., норма обов'язкового резерву – 25%. Якою буде сума кредитних ресурсів банку:**
- а) 37500
 - б) 12500
 - в) 50000
 - г) 25000

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ З ДИСЦИПЛІНИ

«ГРОШІ ТА КРЕДИТ»

1. Еволюційний процес розвитку форм грошей.
2. Економічна суть та походження грошей.
3. Функції грошей у національному обігу.
4. Роль грошей у період переходу економіки України до ринкових відносин.
5. Походження, суть і види кредитних грошей.
6. Аналіз маси та швидкості обігу грошей.
7. Закон грошового обігу та сучасні особливості його прояву.
8. Основи забезпечення сталості грошової одиниці.
9. Інфляція: суть, розвиток та перспективи подолання в Україні.
10. Поняття грошового обороту, економічна основа і структура.
11. Сеньйораж і монетизація бюджетного дефіциту.
12. Методи регулювання грошового обігу.
13. Грошово-кредитна політика України.
14. Заощадження й інвестиції в ринковій економіці.
15. Грошовий ринок України та перспективи його розвитку.
16. Монетизація валового внутрішнього продукту.
17. Механізм аналізу та поповнення маси грошей в обороті.
18. Ринок цінних паперів та перспективи розвитку в Україні.
19. Проблеми забезпечення рівноваги на грошовому ринку.
20. Суть та формування попиту на гроші.
21. Грошові реформи: необхідність та методи проведення.
22. Кількісна теорія грошей і сучасність.
23. Кейнсіанська й некейнсіанська теорії грошей.
24. Сучасний монетаризм та його вплив на грошово-кредитну політику.
25. Необхідність і суть кредиту.
26. Аналіз форм і видів кредиту та перспективи їх розвитку.
27. Функції та закономірності реалізації кредиту.
28. Роль кредиту в становленні ринкової економіки України.
29. Комерційний кредит та перспективи його розвитку в Україні.
30. Споживчий кредит, його механізм реалізації в Україні.
31. Державний кредит та перспективи його розвитку в Україні.
32. Міжнародний кредит, його форми і використання в Україні.
33. Банківський кредит - основна форма кредиту в ринковій економіці.
34. Позичковий процент та його роль у розвитку економіки.
35. Процентна ставка в умовах інфляції.
36. Грошова система, її елементи та вплив на економіку.
37. Кредитна система України та проблеми її розвитку.
38. Основи організації та функції банківської системи.
39. Національний банк України та його функції.
40. Комерційні банки України.
41. Забезпечення стійкості банківської системи.
42. Операції комерційних банків та їх характеристика.
43. Пасивні операції комерційного банку.

44. Активні операції комерційного банку.
45. Стан та перспективи розвитку кредитних операцій комерційних банків України.
46. Поточний кредит та перспективи його розвитку.
47. Лізинг в Україні, стан та перспективи розвитку.
48. Становлення і розвиток грошової системи України.
49. Основні напрямки формування антиінфляційної політики в Україні.
50. Грошова реформа в Україні.
51. Банківські послуги і банківський продукт.
52. Фінансово-кредитні установи небанківського типу.
53. Необхідність і методи стабілізації валюти.
54. Закономірності формування конвертованості національної грошової одиниці.
55. Валютна система України та перспективи її розвитку.
56. Валютний ринок та механізм його регулювання.
57. Валютний курс, основи його формування та регулювання.
58. Платіжний баланс та його роль у системі валютного регулювання.
59. Міжнародні фінансово-кредитні організації.
60. Золотовалютні резерви в системі державного регулювання.
61. Ліквідність комерційного банку та шляхи її забезпечення.
62. Формування кредитно-грошового механізму в Україні.
63. Металістична теорія грошей і сучасність.
64. Легенди і релігійні вірування про гроші.
65. Купівельна сила грошей: теорія і практика.
66. Теорія макроекономічної рівноваги Дж. М. Кейнса.
67. Організація готівкового обігу грошей в ринковій економіці.
68. Сучасна взаємодія грошової маси і загального індексу цін.
69. Внутрішня і зовнішня конвертованість гривні.
70. Формування взаємодії гривні з колективними і світовою валютною системою.
71. Традиції державотворення і національних грошей в Україні.
72. Сучасні форми кредиту в Україні: шляхи становлення і перспективи розвитку.
73. Механізм банківського обслуговування малого бізнесу.
74. Платіжний баланс України.
75. Валютне регулювання в Україні.
76. Проблеми взаємодії гривні з євро.
77. Монетаризм: досягнення і прорахунки в Україні.
78. Кредитно-грошовий механізм державного регулювання економіки.
79. Національний банк України: структура і механізм дії.
80. Грошова маса та її агрегати.
81. Фінансові мотиви й методи стабілізації валют.
82. Формування механізму конвертованості гривні.
83. Кредитна система України.
84. Валютний ринок в Україні.
85. Грошові системи: структурні елементи і механізм їх взаємодії.
86. Теоретичні моделі попиту на гроші.
87. Теорії грошей та їх еволюція.
88. Теорії кредиту.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

1. Походження грошей. Роль держави у творенні грошей.
2. Сутність грошей. Гроші як гроші і гроші як капітал.
3. Форми грошей та їх еволюція.
4. Товарні гроші. Виникнення монети. Білонна монета.
5. Паперові (символічні) гроші.
6. Кредитні гроші та їх різновиди: вексель, банкнота, чек. Класична банкнота.
7. Депозитні та електронні гроші.
8. Функція грошей як міра вартості.
9. Гроші як засіб обігу.
10. Гроші як засіб платежу.
11. Функція грошей як засобу нагромадження.
12. Функція грошей як світові гроші.
13. Вартість грошей.
14. Роль грошей у ринковій економіці.
15. Класична кількісна теорія грошей та її положення.
16. Неокласичний варіант кількісної теорії грошей. “Трансакційний варіант” І.Фішера та “Кембріджська версія”.
17. Вклад Д. Кейнса у розвиток кількісної теорії грошей.
18. Сучасний монетаризм. Його відмінності від кейнсіанських концепцій.
19. Грошовий оборот та його структура.
20. Грошова маса, її обсяг, структура та компоненти.
21. Базові гроші та грошові агрегати.
22. Швидкість обігу грошей: суть, порядок розрахунку та фактори, що її визначають.
23. Стабільність грошей та механізм її забезпечення.
24. Закон грошового обігу.
25. Суть і особливості функціонування грошового ринку.
26. Гроші як об’єкт купівлі-продажу. Суб’єкти грошового ринку.
27. Структура грошового ринку.
28. Попит на гроші. Суть та форми прояву попиту на гроші.
29. Пропозиція грошей. Суть та механізм формування пропозиції грошей.
30. Графічна модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку.
31. Грошова система та її елементи.
32. Основні типи грошових систем та їх класифікація.
33. Еволюція грошових систем.
34. Металева грошова система та її різновиди. Біметалізм і монометалізм.
35. Державне регулювання грошової сфери: суть та методи регулювання (інструменти впливу).
36. Грошово-кредитна політика центрального банку, її цілі та типи.
37. Інструменти грошово-кредитної політики.
38. Інфляція: суть, причини, форми прояву та закономірності розвитку.
39. Види та соціально-економічні наслідки інфляції.
40. Грошові реформи: поняття, цілі та види грошових реформ.
41. Особливості проведення грошової реформи в Україні.

42. Суть та основні характеристики кредиту.
43. Позичковий капітал і кредит.
44. Об'єкти, суб'єкти та типи кредитних відносин.
45. Форми та види кредиту.
46. Банківський кредит та його характеристика.
47. Процент за кредит, його суть, фактори зміни та види. Норма процента.
48. Функції та роль кредиту в ринковій економіці.
49. Кредитна система. Характеристика складових кредитної системи.
50. Банківська система: структура, принципи побудови, механізм функціонування.
51. Становлення та розвиток банківської системи України.
52. Центральні банки, їх походження, призначення та функції.
53. Комерційні банки, їх види та правові основи організації.
54. Операції комерційних банків та їх характеристика.
55. Банківські продукти та послуги.
56. Спеціалізовані небанківські кредитно-фінансові інститути.
57. Міжбанківські об'єднання та їх характеристика.
58. Валюта. Види валюти та її характеристика. Суть валютних відносин.
59. Валютний курс: суть, види та фактори, що на нього впливають.
60. Конвертованість валюти. Котирування валют.
61. Валютний ринок. Основні види валютних операцій.
62. Валютне регулювання. Механізм регулювання валютного курсу.
63. Валютні системи.
64. Еволюція світової валютної системи.
65. Платіжний баланс.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Базові джерела

1. Вовчак О. Д. Гроші та кредит : навчальний посібник / О. Д. Вовчак, І. Є. Бучко, З. Р. Костак. – К. : Центр учбової літератури, 2019. 424 с.
2. Гроші та кредит [Електронний ресурс] : підручник / О. В. Дзюблюк, Б. П. Адамик, Г. Р. Балянт [та ін.] ; за ред. О. В. Дзюблюка. - Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 892 с.
3. Гроші та кредит: [Підручник] / С.К. Реверчук [та ін.]; За ред.. д-ра екон. наук, проф.. С.К. Реверчука. - К.: Знання, 2011. 382 с.
4. Іванчук Н. В. Гроші і кредит : навчальний посібник. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 332 с.
5. Коваленко Д. І. Гроші та кредит: теорія і практика: навч. посібник / Д. І. Коваленко. – 3-е видання. - К. : Центр учбової літератури, 2019. 352 с.
6. Коренюк, П. І., Коренюк Л. В. Левандівський О. Т. Гроші і кредит : навч. посіб. Кам'янське : ДДТУ, 2019. 402 с.

Додаткові джерела

7. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
8. Про Національний банк України: Закон України від 0.05.1999 № 679-XIV [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
9. Банківська енциклопедія / За ред. А.М. Мороза. – К.: Ельтон, 1993. – 328 с.
10. Банківська справа: [Навчальний посібник] / За ред. проф. Р.І. Тиркала. – Тернопіль: Карт-бланш, 2001. – 314 с.
11. Васюренко О.В. Банківські операції: [Навч. посібник] – 3-тє вид., стер. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2004. – 324 с.
12. Гальчинський А.С. Теорія грошей: [Навчально-методичний посібник]. – К.: Основи, 2001. – 411 с.
13. Гриценко О. Гроші та грошово-кредитна політика: [Навч. посібник] – К.: Основи, 1997. – 187 с.
14. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментарях. [Навч. посібник] / За ред. Б.Л. Луціва. – 3-тє вид., стереотипне. – Тернопіль: Карт-бланш, 2004. – 225 с.
15. Гроші та кредит: [Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц.] / М.І. Мирун, М.І. Савлук, І.М. Лазепко та ін. – Вид. 2-ге перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 598 с.
16. Гроші та кредит: [Підручник] / За ред. Б.С. Івасіва. – Тернопіль: Карт-бланш, 2000. – 510 с.
17. Гроші та кредит: [Підручник] – 3-тє вид., перероб. і доп. / М.І. Савлук, А.М. Мороз, М.Ф. Пуховкіна та ін.; За заг ред. М.І. Савлука. - К.: КНЕУ, 2002. – 598 с.
18. Демківський А.В. Гроші та кредит: [Навч. посібник] - К: Дакор Віра-Р, 2003. – 528 с.
19. Денисенко М.П. Гроші та кредит у банківській справі. [Навч. посібник] – К.: Алеута, 2004. – 478 с.
20. Костіна Н.І. Гроші та грошова політика: [Навч. посібник] – К.: НІОС, 2001. – 224 с.
21. Лагутін В.Д. Гроші та грошовий обіг: [Навчальний посібник] – К.: Тов. «Знання» КОО, 2003. – 199 с.
22. Лагутін В.Д. Кредитування: теорія і практика: [Навч. посібник] – К.: Т-во «Знання», КОО, 2000. – 215 с.
23. Лютий І.О. Грошово-кредитна політика в умовах перехідної економіки: [Монографія] – К.: Атіка, 2000. - 240 с.
24. Михайловська І.М. Гроші та кредит: [Навч. посібник] / І.М. Михайловська, К.Л. Ларіонова. – Л.: Новий світ. – 2006. – 432 с.
25. Національний банк і грошово-кредитна політика: [Підручник] / За ред. А. М. Мороза та М. Ф. Пуховкіної. – К.: КНЕУ, 1999. – 278 с.
26. Петрашко Л.П. Валютні операції: [Навч. посібник] – К.: КНЕУ, 2001. – 164 с.
27. Фінанси. Грошовий обіг. Кредит: [Навчальний посібник] / Л.О. Дробозіна, Л.П.Окунев, Л.Л. Андросова та ін.; Під ред. Л.О. Дробозіної. – Рівне: Видавнича агенція «Вертекс», 2001. – 359 с.

- 28.Щетинін А.І. Гроші та кредит: [Навч. посібник] / А.І.Щетинін – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: Центр навч. літ-ри, 2006. – 432 с.
- 29.Ющенко В.А. Валютне регулювання: [Навчальний посібник] / В.А.Ющенко, В.І. Міщенко – К.: Товариство «Знання», КОО, 1999. – 359 с.

Навчально-методичне видання

Укладач: Гладинець Н.Ю.

ГРОШІ ТА КРЕДИТ

Методичні рекомендації
до проведення практичних занять

для здобувачів
денної і заочної форми навчання

спеціальностей 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування»,
073 «Менеджмент» та 075 «Маркетинг»

ОС «Бакалавр»

Тираж 10 пр.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 6984 від 20.11.2019 р.

Редакційно-видавничий відділ МДУ,
89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>